

MENİŇ
MÜŇKÜRLIKDEN
YNAMA BARAN
ÝOLUM

Joş Makdauell

MENİŇ
MÜŇKÜRLIKDEN
YNAMA BARAN
ÝOLUM

Joş Makdauell

Islendik bölümi, tutuş maşgala üçin mugt
ekitaplary komputeriňe ýükle we oka.

KITABI-KNIGI.COM

Originally published in English under the title
My Journey...from Skepticism to Faith
by Josh McDowell
Copyright © 2009 by Josh McDowell Ministry

© 2020 for the Turkmen edition.
Translated by permission. All rights reserved.

© 2020 Türkmençe neşir etmek üçin.
Rugsatnama boýunça terjime edildi.
Ähli hukuklary goralan.

Mukaddes Kitap aýatlary Sinodal terjimesinden
alyndy.

Şol gün men adatdakymdan ir oýandym. Entek Gün doganokdy. Men derrew geýindimde, soňky günlerde gitdigiçe güýçli duýýan howsala duýgusy bilen öý işlerini etmäge gitdim. Öýden çykyp, eýýäm münlerçe gezek edişim ýaly, men mal ýatak tarapa ýöredim.

„Belki, bu eýýäm şu gün bolar“ — diýip, öz atym Dolliniň bedresine arpa guýup durşuma pikir etdim. Ol maňa özüniň ullakan gara gözleri bilen seretdi, onuň gözleri mydama meni köşeşdirýärdi. Men onuň: „Meni-de ýanyň bilen alyp gitjekmi?“ — diýip pikir edýänini eşitdim diýen ýalydy. Men güldüm-de, onuň ýüzüni sypaladym. „Göris, Dolli. Göris“. Ol ýuwaşjadan makullaýan äheňde kişňedi. Men beýleki işlerimi etmäge howlukdym. Eýýäm sagat ýedidi, men bolsa işlerimiň hemmesini entek edip gutarmandym. „Bolýar, işler garaşar“ — diýip pikir etdim-de, öýe ejemiň ýanyna ylgadym.

Aşhanada biziň hakyna tutan işgärimiz Ueýn Beýli gap-gaçlary ýuwup durdy. Ol uzyn boýly hor uzyn jüýk burun adamdy.

Käwagt ol maňa gorkunç, käwagt hem, öňüne öňlük dakyp, öýüň içinde aýlananýnda we çünklerdäki ýa-da könelen mebeliň aşagyndaky tozanlary süpürende, gülkünç bolup görünýärdi.

— Ejem nirede?

Ueýn tarelkalardan gözünü aýryp, maňa seretdi.

— Saňa nämä gerek? — diýip, ol sorady.

Men akmaksyran bolup, ýasama palladym-da:

— Ýöne bir bilesim gelyär — diýip jogap berdim.

— Ol kakaň bilen gitdi.

Meniň gözlerim tegelendi.

— Olar eýýäm öýi göçürýärlermi?

Men şeýle bir tolgundym welin, sözlerim bokurdagymda tegek bolup galdy.

— Şony bilmek saňa nämä gerek?

Men näme etmelidigini sorayan ýaly, Ueýniň ýüzüne gözlerimi petredip seretdim.

— Olar häzir şol öýi göçürýärler, şeýle dälmi? — diýip, men ýüzlendim.

Ueýn bar güýji bilen saýy gyrýan ýaly hereket etdi. Onuň dymmasy hemme zady aýdýardy. Men howlugyp, öz otagyma ylgadym, ol ýerde arassa kombinezonymy

we şu ýagdaý üçin aýryp goýan gyzyly öýjükli köýnegimi geýdim. Bir-iki minutdan soň men eýýäm köýnegimi balagymyň içine salyp düzedişdirip ylgap barşyma gapa ýetdim.

Ueýn maňa gözüniň gytagy bilen seretdi.

— Işleriňi gutarýançaň, ejeň seni hiç ýere goýbermeli däldigini aýtdy!

— Eýýäm gutardym! — diýip, men azgyryldym-da, gapydan okdurylyp çykyp gitdim.

Aňyrrakda men depäniň ýokarsynda adamlaryň aýlanşyp ýörendiklerini gördüm. Depäniň ýanynda ýeňil hem ýük awtomobilleri durdy. Men özümiň on bir ýaşymda başaryp biläýjek tizligimde çalt ýöredim. Men munuň ýaly wakany sypdyrmaryn. Asla sypdyрман. Bu şäherçä sirk gelene çalyň edýärdi, ýöne ol mundan-da gyzyklydy. Sirk göni biziň arka tarapky howlymyza gelipdi!

Meniň uly doganym Uilmot-kiçi, ýa-da biziň atlandyryşymyz ýaly, ýöne bir Kiçi depäniň ýokarsynda hakyna tutulan fermerler üçin duran jaýy ýoldan, takmynan, bir mil aşak düşürmekçi bolýardy. Haýsydyr bir sebäbe görä bu meniň ejem bilen kakamy gynandyryýardy. Her gezek şu hakda gürrüň gidende, ejem aglaýardy.

Ejem bilen kakamy bu ýagdaýyň näme üçin gynandyrýandygyna men düşünmedim; olar maňa hiç zat aýtmaýardylar, ýöne men Kiçiniň aýalynyň iňirdäp, onuň kellesini her hili bolgusyz pikirlerden doldurýandygy hakdaky gürrüňleri eşidýärdim.

Şeýle hem, agyr sud işleri hakda hem-de Kiçiniň ejem bilen kakamyň soňky sapagyna çenli arassalandygy hakda gürrüň edýärdiler. Men ejemden agyr sud işleriniň we arassalamanyň näme sebäpden beýle gymmat düşýändigini sorýardym. Bu soraglar ony has-da beter gynandyrýardy.

„Sen bu zatlary bilerden juda kiçi“ — diýip, ol jogap berýärdi, ýöne barybir käbir zatlary düşündirýärdi. Görüp otursam, Kiçi bu jaýy bermäge kakamyň oňa söz berendigini aýdýar. Kakam munuň ýaly hiç zady söz bermändigini aýdýardy. Ýöne kim bilýär? Kakam barypýatan arakhordy, şonuň üçin içip lül bolandan soň, soňundan aýdanyňa ökünjek zatlaryny aýdýardy ýa-da aýdan zatlary asla ýadyna düşmeýärdi. Ol her gün arzan çakyryň iki-üç çüýşesini içýärdi. Ol serhoşlyk göçgünliginde gazaba münýärdi, soň hem özüni bilmeýän we kelesän bolýardy.

Tizara aldaw hem agyr sud işleri hakdaky ulularyň gürrüňleriniň hemmesi meni gyzyklandyrmagyny bes etdi. Meniň pikirlerim başga zatlardan doludy. „Olar ol jaýy nädip göçürerkäler?“ — diýip, kellämi döwýärdim. Men muny bilmegi diýseň isleýärdim. Belki, dikuçarlar uçup gelip, jaýy götererler-de, başga ýere geçirerler? Belki, uçarlar uçup gelip, ýogyn berk ýüpler bilen ony süýrärler. Men hiç zada düşünmeýärdim, ýöne bu tomaşany görmän galmakçy däldim.

Demim demime ýetişmän, men depäniň ýokarsyna çykdim. Jaýyň daşynda eýýäm ullakan traktorlar durdy we işçiler topary onuň diwarlaryny daşayardylar.

Ejem bilen kakam jaýyň ýanynda duran Kiçiden gözlerini aýyrmaýardylar. İşçiler ejemiň jaýyň daşyna oturdan güllerini we daragtlaryny gazyp aýyrýança, goňşular we nähilidir bir şäherli oglanlar gülüşdiler we ýaňraşdylar. Men garaşylýan hezilligiň deregine bir täsin zatlary gördüm. Näme-de bolsa bir zat ugruna däldi.

Men garaşylýan hezilligiň deregine bir täsin zatlary gördüm. Näme-de bolsa bir zat ugruna däldi.

Men kakamyň Kiçiniň ýanyna baryp, nahallary gazyp aýyrmaga ýol bermejek bolup, elinden tutuşyny synlap durdum. Kiçi elini çekip aldy welin, kakam yraň atyp gitdi-de, tas ýykylypdy. Ejemem edil ýaraşyga çagyryňan ýaly, ýaglygyny bulap, mähellä tarap yöredi. Mähelle oňa üns bermän, kakamyň daşyny gurşap aldy-da, körzehin çaga ýaly edip, oňa takal okap başlady. Eşiden sözlerimden ýaňa meniň gulaklarym gyzaryp gitdi. Soň mähelle kemsidiji zatlary aýdyp, hapa, ýigrenji sözler bilen gygyryp, ejeme hüjüm etdi. Men aňk bolup, bütin ömrüme tanan „gowy“ adamlaryma seredip durdum. Olar ejem bilen kakama nädip beýle zatlary diýip bildikäler? Eýsem, olar biziň dostlarymyz dälmi?

Ertir bilen iňen kakam palçyga büdräp, arkanlygyna ýykyldy-da, mähellede täze gülkini döretdi. Men kakama yerinden galmaga kömek etjek bolup, ejemiňem ýykylaryndan gorkup, onuň ýanyna ylgap bardym. Men onuň ýüzüniň keşbini hiç haçan ýatdan çykarmaryn. Ol maňa güýçli akymda suwuň ýüzünde saklanmaga güýjünde baryny edip synanyşýan, yöne göreşi dowam ederden juda ejiz bolup gark

bolup baryan adamyň nazary bilen seretdi. Men onuň ýan berip, girdapdaky öz ölümüne razy bolup, suwuň düýbüne gitmäge taýýar bolandygyny gördüm. Men özümiň ýaňyja ütüklenen kombinezonyma we gyzyň öýjükli köýnegime seretdim. Olara hapa degipdi. Ýagyş ýagýardy.

Men ýene bir gezek töweregime seredenimde, hezilligiň bolmajakdygyna düşündim. Jaýy ýoldan aşaklygyna süýrär geçirjek uçarlaram bolmaýar. Meni çuň lapykeçlik gurşap aldy, ýöne ol ýüregimde gyzgyn demir bilen ýakyp yz galdyran ýaly bolan gazaply sapak bilen deňeşdireniňde hiç zadam dälidi. Men öz öýümde hiç haçan söýgi görmeýärdim, indi goňşularymyzyňam bizi gowy görmeýändiglerini öz gözüm bilen gördüm. „Dünýäde söýgi ýok, umydam ýok. Söýgi-de, umydam ýok“ — diýip, men pikir etdim. Meniň kellämdäki boşluk jyňňyrdady.

Soň men, hemmeleriniň göz önünde möňňürüp, depeden ylgap gaýdyşyma, mal ýataga tarap eňdim. Mal ýatagyň bir gyrasynda biz mallara iým etmek üçin däne, arpa we arassalanan

mekge saklaýardy. Men basgançakdan ýimleriň ýanyna ylgap çykdy-da, açyk duran gapydan içeri girdim we yzyndan agyr demir gapyny ýapdy. Meniň göni önümde demir žalýuzli iki äpişge bardy. Men žalýuzlary saklap duran demirleri düşürdim, garaňky bolanyndan soň bolsa, mekgäniň üsti bilen süýşüp-de, boýnuma çenli mekgä girdim. Men ölmek isledim. Munuň sebäbi depäniň üstünde hezilligiň bolmandygynda däl, ýasama dostlaryň ejem bilen kakamy kemsidenlerinde-de däl, doganymyň öz maşgalasyny ýigrenendiginde-de däl-de, hemme zadyň bir gezek meniň üstümden inendigindedi. Maňa bu zatlar çendenaşa agyr degdi we meni utandyrdy.

Men içimden böwsülip çykýan möňňürmeleriň arasynda Hudaýa gargadym. Hudaý, aslynda Ol bar bolsa, meni taşlady. Eger Ol bar bolup, şol pursatda önümde peýda bolan bolsa, onda Onuň üstüne ýumrugymy düwüp toplardym. Men Ony dünýädäki hemme zatdan-da beter ýigrendim. Umuman, diňe Ony däl. Kakamy-da gaty erbet ýigrendim.

Men kakama soňky sözleri aýdyp, edil kasam edýän ýaly, gaýta-gaýta sögündim.

Aýňalmazak arakhor. Her gezek lül gammar bolanda, ejemi urýan gorkak. Hatda şu wagtam ol fermada gizlän çakyrlý çüýşeleriniň birini gözläp ýören bolsa gerek. Ol ata däldi. Ol diňe çaga edinip, häzir fermada işledip ýören gözgyny arakhordy. Bolubersin, ol etmişine görä temmisini alar. Men munuň aladasyny ederin.

Bir, iki, üç sagat geçdi. Men ajpgyp başladym. Meni hiç kimiň gözlemejekdigi düşnükli boldy. Men düýbünden ýalňyzdym, hemmeler tarapyndan unudylandym. Meniň diridigim ýa-da ölidigim bilen hiç kimiň işi ýokdy.

Ahyrsoňy men mekgeli ýerden çykyp, agyr demir gapa tarap ýöredim. Men gapyny itdim, şonda ýiti ýagty gözlerimi gapara getirdi. Men ýanymda kimdir birini görerin diýen umyt bilen gözlerimi ýumjartdym. Belki, ejemdir. Häzir ol meniň adymy tutup çagyrrar we sypalar. Ýöne hiç kim ýokdy. Diňe ýel aýlanyp ýördi.

Men iým saklanylýan ýeriň gapysyny ýapdym-da, mal ýatagyna düşdüm. „Biz mallar ýaly ýaşaýarys. Menem mal ýaly ölüp giderin. Dünýäde söýgi ýok. Many ýok. Hudaý ýok“ — diýip pikir edenim ýadyma

düşýär. Meniň gözlerim ýiti ýagta öwrenişip
başlady, ýüregim bolsa, durmuşymyň täze
hakykatyna öwrenişip
„Dünýäde söýgi başlady. Çaga päkligi,
ýok. Many edil ertiriň ümri ýaly, ýok
ýok. Hudaý bolup gitdi.
ýok“ — diýip
pikir edenim
ýadyma düşýär.

2

Meniň ýeke-täk tesellim atym Dollidi. Ir ertirlerine onuň bilen oturmagy, arpany işşini synlamagy hem-de dünýädäki hemme zatlar hakda onuň bilen gürleşmegi gowy görýärdim. Ol mydama sözümi bölmän meni diňleýärdi. Ertesi gün irden hem, men onuň ýanynda otyrdym welin, birden sygyrlaryň gaty molaýanyny we kakamyň sögünýänini eşitdim.

„Gel göreli — diýip, men Dollä aýtdym. — Meniň pikirimçe ol süýt nasosyny işletjek bolýar, emma ony başaranok. Sende nähili çaklamaň bar?“

Dolli özüniň mähirli gara gözleri bilen maňa seretdi-de, arpany höwes bilen çeynemegini dowam etdirdi. „Seni-de sagmak onuň kellesine gelmese bolýar. Ondan her zat çykar“ — diýip, men aýtdym. Şol pursatda men tenimde sowuk titreme döreden başga bir sesi eşitdim, ondan ýaňa endamym dartgynlaşdy. Ejem. Ol kakama gygyrýardy. Ejem bogazyna sygdygyndan gygyryp durka, hatda sygyrlaram dymyp,

jiňkyny çykarmady: „Sen sagyjy enjamlary nädip işledipsiň? Sen bagtyýatan sygyrlary gyrarsyň!“ Çirkin ses eşidilende, sygyrlar ýene molaşdylar.

Men atylyp, aýak üstüne galdym-da, mal ýatagyň beýleki çüňküne tarap ylgadym. Ejemiň gykylygy hem, edil kakamyň gargyşy ýaly gataldy. Men burç tarapdan öwrülenimde, örän tanyş bolan ýürek bulandyryjy ýagdaýy gördüm. Serhoş kakam rezin şlang bilen, güýjünde baryny edip, ejemi urýardy. Men olaryň ýanyna baryp ýetişmänkäm, ol ejemi ýere ýykdy; ol sygyrlaryň ýanyndaky salma ýykyldy-da, dersiň üstünde güýçsüz bulanyp ýatdy.

Bir pursatdan soň men eýýäm kakamyň üstüne çykyp, ony ýumrukladym, depdim, tüýkürdim we gargadym. Meniň bagtyma, men olaryň urşuna goşulanymda ol hiç haçan maňa topulmaýardy. Nähilidir bir usul bilen ony dumanlap duran aklyna gygyryp getirmek maňa başardaýdy öýdýärim. Ol onuň üstünden gülmesini bes edip, iki-baka yraň atdy-da, ýatakdan çykyp gitdi. Ýöne men onuň bilen doly gutarmandym. Onuň yzyndan ýöräp barşyma, sesimde baryny edip: „Seni irde-giçde öldürerin! Meni

eşidýärsiňmi? Men seni öldürerin!“ — diýip gygyrdym. Men oňa çekiç zyňdym, emma ol sowuldy. „Men seni uklap ýatyrkaň öldürerin! Saňa aşhana pyçagyny sanjaryn! Göni ýüregiňe sanjaryn-da, eýläk-beýläk towlaryn!“ Kakam hatda yzyna-da seretmedi. Soň men ejemiň kömege çagyryňany eşitdim. Ol turup bilenokdy. Menem ony galdyryp bilmedim. Ol meniň üçin juda agyrdy (ejemiň boýy gysgady, emma agramy bir ýüz kyrk kg. dagy bardy). Men onuň ýanynda dyza çöküp oturdym-da, ýüzündäki gany süpürdim we onuň bilen bile agladym. Ol maňa, edil dün depäniň üstünde seredişi ýaly seretdi: bu häzir menden elini aýryp, suwuň aşagynda ýitip gitjek gark bolup barýanyň nazary ýalydy. „Ol erbet zat etjek bolmady. Ol bilmän etdi“ — diýip, ejem maňa ýuwaşjadan aýtdy.

„Sem bol! Ol muny bilgeşleýin etdi“ — diýip, men içimden gygyrdym. Men ony nähili ýigrenýärdim! Men ejeme edenini onuň özüne-de etmek isleýärdim. Ol başgalarda döredýän agyrysny özüniňem çekmegini isleýärdim. Men bütün durkum bilen onuň ölümünü isleýärdim. „Ueýni çagyr“ — diýip, ejem gyryk sesi bilen aýtdy.

Ueýn bolýan zatlaryň hemmesini bilýärdi, sebäbi munuň ýaly zatlar yzygiderli bolup durýardy. Biz ikimiz ejemi aýak üstüne galdyrdyk-da, ony alyp gitdik. Ol birnäçe günläp ýatyp özüne geldi we gowulaşdy. Onuň ýygy-ýygýdan şikes almasynyň sebäbi diňe bir kakamyň oňa gazaply daramasynda dälidi. Ol aşa semiz bolany sebäpli, öýüň işlerini edip ýörkä, köp ýykylýardy-da, aýagyny çykaryp ýörýärdi.

„Ueýn!“ — diýip, men gygyryp, öýe girdim. Men ýokaryk ылgap çykdy-da, onuň otagyna seretdim. Onuň otagy mydama gaty gowy tertiplidi, çay bulgurlarynyň toplumlary bilen beýleki zatlar bolsa, otaga has-da gelşik berýärdi. Mundan başga-da, Ueýniň gözenekde duran totyguşlary-da bardy. Olar açyk reňkli kiçijik şadyýan guşjagazlar bolup, biziň gamly fermamyza diýseň gapma-garşylyklydy.

Ol şol sesleriň hemmesini eşidende, nämedir bir zadyň bolandygyna derrew düşündi. Ol maňa tanyş bolan ýaňsyly ýylgyrşy bilen seretdi-de, ýanyma gelip, dyzyna çökdi we göni gözlerime seretdi. Men çalaja yza çekildim. Onuň agzyndan mydama ýakymsyz ys gelýärdi. Ýöne onuň gözlerinde

birhili mylaýymlyk, birhili düşünmeklik bardy. Ol meniň egnime elini goýdy, men yza çekilenimde bolsa, birazajyk öýkeledi. Men muňa üns bermedim.

„Ejeme kömek gerek“ — diýip, men aýtdym. Ueýniň elleri meniň ýüzüme tarap uzaldy. Meniň ýüzümdäki ýaşlary süpürip, ol köşeşdiriji ses bilen: „Gaýgy etme, Joş, ýör, näme edip boljagyny baryp göreli“ — diýdi.

Ueýn ikimiz aşak düşdük-de, girelgä tarap ýöredik. Bu gezek men egnime elini goýmaga oňa rugsat etdim. Ejem meniň ony goýup gaýdan ýerimde ýatyrdy, yöne bu gezek onuň üstünde ders has köpdü. Biz oňa ýerinden galmaga kömek etdik, şeýdip, ol birnäçe sagatdan soň ýuwnup, düşekde ýatdy. Men mekdebe gijä galdym.

Muňa ynanmak kyn bolsa-da, ejem bilen kakam käwagt oňuşýardylaram, hatda bilelikde käbir zatlary-da edýärdiler, mysal üçin garyndaşlaryny görmek üçin Miçigandan Kaliforniýa gitdiler. Men bolsa, Ueýn bilen öýde galmaly bolýardym. Ejem gitmezinden birnäçe gün oň düşnükli görkezmeleri berdi: „Gürrüňsiz Ueýne gulak as. Ýogsa-da, gowuja almytyňy alarsyň“. — „Menem siziň bilen gitsem bolýarmy?“ — diýip, men olar pikirini üýtgedip, meni-de ýanlary bilen alyp gider diýen umyt bilen soradym. Ýöne ejemiň gözlerinde adalatly gahar uçganaklady: „Mekdepden galjak bolýarsyňmy? Asla galmarsyň, ýaş ýigit. Mundan başga-da, seniň öýde-de işiň ýetik“.

Birnäçe günden soň ejem bilen kakam torbalaryny „şewrole“ sedana ýüklediler-de, batyp baryan Günüň şöhleleri düşen wagtynda gitdiler. Men ulagyň yzyndaky tozanyň ýatyşyny synlap, olaryň yzlaryndan seredip galdym we içimden gutulgysyz zada taýýarlandym.

Uýen pedofildi. Ol birinji gezek maňa biziň fermamyzda işläp başlanyna köp wagt geçmänkä azar berip başlady, ol wagtlar men alty ýaşymdadym. Men bu hakda ejeme iki gezek aýtjak boldum, emma ejem ynanmady we bu tema hakda gürrüň etmegi gelşiksiz hasap edip gürleşmekden ýüz öwürdi. Gaýdyp men bu hakda hiç haçan hiç kim bilen gürrüň etmedim, sebäbi maňa barybir ynanmaýardylar. Eger ynanaýanlarynda-da, bu mesele öz-özünden ýok bolup gider diýip umyt (belki-de, dileg) edip gözlerini ýumardylar.

Meniň garabagtyma bu mesele ýitip gitmedi. Ueýn her gezek mümkinçilik bolanda maňa azar berýärdi. Hatda ejem birnäçe sagatlyk bir ýere gidende-de, ol meni gözläp başlaýardy. Indi bolsa, ejem bilen kakam iki hepdelik gidende, Ueýnden asla gutulyş ýokdy.

Ueýn maňa adatça oturyp, gowy görýän aýdymymy diňleýän ýerim bolan radionyň ýanynda el gatdy. Ol haýaljakdan süýşüp geldi, soň men onuň uzyn süňkli barmaklaryny öz eginlerimde duýdum. Ol maňa elini degren badyna gygyrmak isledim, ýöne dymdym. Men gaçmak isledim, ýöne nirä? Maňa kim kömek eder? Men doňup galdym.

Maşgalamda maňa hiç kim, hatda ejemem söýgüsini görkezmeyärdi. Men bolsa, özümi söymeklerini şeýle isleýärdim. Ýöne Ueýniň edýän zatlary nejisdi, ýürekbulandyryjydy! Men muňa düşünýärdim, elbetde, Ueýnem düşünýärdi, ýöne bu oňa maňa el gatmasyny dowam etdirmäge päsgel bermeýärdi.

Maşgalamda maňa hiç kim, hatda ejemem söýgüsini görkezmeyärdi. „Wah, kakam bu ýerde bolan bolsady. Ol içmeýän bolsady we Ueýn däl-de, egnimde onuň elleri duran bolsady“ — diýip, men pikir etdim. Men ata söýgüsine teşnedim! Onuň deregine bolsa, Ueýn Beýliniň eýmenç „mylaýymlygyna“ çydam etmeli bolýardym.

Adatça ejem bilen kakam bir-iki hepdeden gaýdyp gelýärdiler. Ejem bosagadan girip girmänkä menden: „Ueýne gulak asdyňmy?“ — diýip sorady. Men tassyklaýjy äheňde başymy atdym. Soň ejem Ueýne seretdi, ol hem hemişekisi ýaly, çalaja ýaňsyly ýylgyrşy bilen başyny atdy. Ueýn egnime ellerini goýup, meniň gowuja oglan bolandygymy ejeme aýtdy.

Kakam giden ýerinden gaýdyp geleninden soň, hiç zat diýmeýärdi we soragam bermeýärdi-de derrew fermanyň dürli ýerlerinden gizläp goýan çakyryly çüýşeleriniň birini gözlemäge gidýärdi. Ol öýde ýokka, men olaryň köpüsini tapyp, hemmesiniň içine buşugyp goýdum. Kakamyň onuň hiç hili tapawudyny duýmajakdygyny, köp wagt geçmänkä-de, lül gammar boljagyny men bilýärdim.

Her gezek goňsularyň bize myhmançylyga geljekdiklerini bilenimizde, men işleri öz elime alýardym. Ilki kakamyň pikapyny hiç kimiň görmejek ýerine, mal ýatagynyň arkasyna
 äkidýärdim. Soň mal
 ýatagynyň gapylaryny
 giňden açyp, kakamyň
 yzyndan gidýärdim.
 Men onuň ýeňsesinden
 tutup, mal ýataga süýräp
 getirýärdim. Fermadaky iş meni diýseň güýçli
 edipdi, kakam bolsa, gysgady hem hordy.
 Kakam lül bolup içende, özüni meniň näme
 etjegimi gaty gowy bilýän bolsa-da, onçakly
 garşylyk görkezip durmaýardy.

Kakam lül
 bolup içende,
 onçakly garşylyk
 görkezip
 durmaýardy.

Men kakamy mal ýataga süýräp salýardym-da, ony sütüne daňýardym, bir ýüp bilen ellerini, beýlekisi bilen hem boýnuny we aýaklaryny daňýardym. Men Hudaýa ynanmaýardym, şeýle-de bolsa, onuň gije mal ýatagynda boglup ölmegi üçin dileg edýärdim. Men ony hut şol ýerde hem, ertire çenli galdyrmakçydym.

Myhmanlar gelip, ony soranlarynda, men: „Ol biraz wagtlyk gitmeli boldy“ ýa-da „Onuň şäherde duşuşygy bar“ diýip jogap berýärdim. Olar ondan artyk sorag bermän, mylakatlylyk bilen başlaryny atyp, öýe girýärdiler.

Gije bolsa, men uzak wagtlap uklap bilmeýärdim-de, mal ýataga bildirmän baryp, kakamyň boýnundaky ýüpi gatyrak çeksemmikäm diýip pikirlenýärdim. Oňa o dünýä gitmäge kömek edäýsem diýýärdim. Ýöne muny meniň edenimi polisiýa bilip, meni türmä ýa-da düzediş edarasyna iberer diýip pikir edýärdim. (Men öz kakasyny öldüren on üç ýaşly ýetginjegi nirä iberjekdiklerini anyk bilmeýärdim, ýöne nirä bolanda-da, onuň gowy ýerdigi gümanady).

Men eýýäm ýetginjeklik ýaşyna ýetipdim, muskullarymam ösüpdi. Men çep ýumrugymy gysyp, krowadyň ýanyndaky diwara birnäçe gezek urdum. Men köpelen güýjümi örän gowy ulanmanyň iň bolmanda bir usulyny tapypdym. Ejem bilen kakam ýene gidenlerinde, ony ulanmanyň wagty gelipdi. Men uzak garaşmaly bolmadym.

Ejem bilen kakam myhmançylyga gitdiler. Ondan birnäçe minut hem geçmänkä, Ueýn eýýäm arkamda durdy. Men indi näme boljagyny bilenim üçin dartgynlaşdym. Ol bilýardi. Meniň gorkym bilen gaharym ony hiç haçan hem saklamayardy. Ol has golaýyňa gelende, men dodagymy dişledim. Men onuň ýene birazajyk golaýlaşmagyny isledim. Ýene birazajyk. Onuň ýüzi şeýle golaýa geldi welin, men onuň porsy demini duýdum.

Ähtimal, ol eýýäm gözlerini ýumandyr. Men şuna hem garaşýardym. Men birden öwrüldim-de, Ueýni diwara gysdym. Indi meniň onuň ýüzüne dem alma gezegim gelipdi. Men oňa tenimi degirmän golaýlaşdym-da, çep elim bilen boýnuny gysdym we düwlüp duran sag ýumrugymy onuň önünde ýokary galdyrdym. „Eger ýene ýekeje gezek maňa eliňi degraýseň, seni öldürerin! Maňa düşündiňmi?“

Ueýn jogap bermedi, şonuň üçin men onuň boýnuny has gaty gysdym. Şol pursatda men bir wagtyň özünde iki ses eşiden ýaly boldum: biri bir gulagyma, beýlekisi beýleki gulagyma gürleýärdi. Sesleriň biri Ueýni öldürmegi buýurýardy, beýlekisi saklanmagy buýurýardy.

Sesleriň biri	Ueýn güýjünde
Ueýni öldürmegi	baryny edip dem almaga
buýurýardy,	çalyşdy. Men onuň
beýlekisi	boýnuny şeýle güýçli
saklanmagy	gysdym welin, ol hatda
buýurýardy.	ýekeje söz hem aýdyp
	bilmedi. Ol gözlerini
	aşak-ýokary etdi, şonuň
	üçin men muny „hawa“

hökmünde kabul etdim. Men gysmamy höwessiz gowşatdym, soň ol boýnuna ýapyşyp we üsgürip, poluň üstüne diwardan sypyrylyp düşdi.

Ueýn gaýdyp hiç haçan maňa el degirmedi. Birnäçe ýyldan soň bolsa, ol fermadaky işi taşlap, hemişelik gitdi.

4

Men ýokary synp okuwçysy bolanymda, işlerim oňuna boldy. Men futbol komandasynda ýarym goraýjy we basketbol komandasynda gaty gowy goragçy boldum. Mekdepdäki ýetişigimem gowudy. Men doly bolmadyk iş gününde awtomobilleri bejerip, gazanç hem edýärdim.

Mekdepde dostlarym köpeldi. Men hatda sportda gazanan netijelerimiň kömegi bilen täze ene-ata hem tapyndym. Olar meniň oýunlarymyň hemmesine gatnaşyp, meni ruhlandyrýardylar we goldaýardylar, sebäbi öz ene-atam ýekeje oýnuma-da gelmeýärdiler: kakam göze görnüp duran sebäbe görä, ejem bolsa, inçejik tribunalarda ýörärden we oturardan juda äpetdi.

Bir gezek mekdebi tamamlamazymdan bir-iki aý oň, men duşuşykdan öýe gelenimde, ejemiň aglaýan sesini eşitdim. Men ony gözläp, öýüň içinde ylgadym, şol bir wagtyň özünde-de kakamy gözledim. „Eger ol oňa bir zat diýen bolsa...” Men pikirimi gutarman, ýumrugymy düwdüm.

Men ejemi düşeginden tapdym, ol aglaýardy. Elbetde, kakam ony urandyr, ýöne ol adatdakysy ýaly, ony goraýar. Men bolsa, adatdakym ýaly gaharlандym. Kakamyň edýän hereketlerine hiç hili aklama ýokdy. Hiç haçanam oňa aklama bolmandy we bolup hem bilmez! Men ony taparyn we ejeme edenlerini özüne-de ederin.

Men gitjek bolup, yza öwrüldim, ýöne ejem: „Otur, oglum“ — diýip, krowadynyň gyrasyny görkezdi. Meni onuň gözleriniň keşbi hem sesi saklady. Onda nähilidir bir adaty bolmadyk, nämedir bir howsalaly zat bardy. Men onuň ýanynda krowatda oturdym.

Ejem iki gezek kakamy taşlap gitdi we yzyna gelip, meni ýany bilen alyp gitmäge söz berdi. Birinji gezekde ol Çikago gitdi-de, ol ýerde ulag sürerden juda garry bolan är-aýalyň sahsy sürüjisi bolup işe ýerleşdi. Ikinji gezek ol Batl-Krike gitdi. Iki gezegem kakam birazraýyk wagtlap içmän ýöredi we ondan öýe gelmegini ýalbaryp sorady. Ahyrsoňy ol öýe gaýdyp geldi. Şondan soň kakam ýene köne kesbine başlady: içdi we ony urdy. Her gezek şol bir zat gaýtalanýardy: kakam içip serhoş bolýardy, ejemi urýardy, ejem bolsa, onuň düzeljegini aýdyp, ony aklaýardy. Degişýärsiňmi? Kakam

üýtgär? Hawa-la! Pillerem uçýarlar, howada aýaklaryny bulaylaýarlar.

Doganlarymyň hemmesi fermadan gitdiler-de, gaýdyp hem hiç haçan gelmediler. Olary munuň üçin kim günäkärläp biler? Indi menem gitmekçi bolýaryn. Belki, ejemem.

— Sen mekdebi gutaryançaň garaşjak. Soň... men ölmek isleýärin — diýende, şu hakda pikir edendir.

— Oýun etmäňi bes et, eje — diýip, men jogap berdim.

Ol menden gözünü sowdy-da, diwara seretdi. Biziň diwarlarymyza çekilen suratam, düşülen suratam asylan däldi. Onuň ol ýerde nämä beýle ýiti seredyändigini maňa gyzykly boldy.

— Seniň kakaň maňa köp görgüleri görkezdi — diýip, ol aýtdy.

— Ol biziň hemmämize-de köp görgi görkezdi. Saňa bolsa, hemmeden-de köpräk görkezdi.

Ejem sessiz baş atdy. Onuň ýüzünden gözyaş syrykdy.

— Hawa. Bu şeýle. Mende muňa çydamaga indi güýç ýok.

Men ýene gürläp başladym, oňa nähilidir bir wadalar berdim, ýöne ol sözümi böldi:

— Käbir zatlara maňa söz ber.

„Meniň
guwanyp
biläýjek oglum
boljagyňa söz
ber“.

Men onuň indiki diýjek
zadyna garaşdym.

— Maňa söz ber... —
diýip, ol pyşyrdady.

Men sessiz başymy
atdym.

— Hiç haçan arakhor
bolmajakdygyňa söz ber.

Men ýene başymy atdym.

— Söğüşmejekdigiňe-de.

Bu wadamda durup biljegime
şübhelenýärdim, şeýle-de bolsa, wada berdim.

— Hem meniň guwanyp biläýjek oglum
boljagyňa söz ber.

Bu sözler meni gaty haýran galdyrdy.
Men biygtyýar agladym. „Ol ölmeli däl. Oňa
ölmek bolmaýar. Başga kim ölse-de ejem
ölmesin“ — diýip, men pikir etdim.

— Maňa söz ber — diýip, ol aýtdy.

— Söz berýärin.

Men onuň elini berk gysdym, soň ol
ýassygyň üstüne arkanlygyna özünü goýberdi.
Ol gözlerini ýumanda, men ýene birnäçe
minut garaşdym-da, gitmek üçin ýerimden
turdum. Bosagada yzyna öwrüldim-de, oňa
seretdim. Ol rahatlanan we has ýeňil dem

alýan ýaly göründi. „Kakamyň mal ýatagynda gijesini geçireninden soň bolşy ýaly, ertire çenli ejem gowulaşar“ — diýip pikir etdim-de, ýuwaşlyk bilen otagdan çykdim.

Mekdepdäki soňky jaň içgysgynç geçdi. Men diplom aldym-da, birnäçe hepdeden soň, mekdepdäki dostlarymyň birnäçesi bilen bile harby howa güýçleriniň Milli gwardiýasyna girdim. Biz hakyky gullukda bolýjak howpuň biziň üçin özüne çekiji bolýjak ýaşyndadyk. Ine-de, okuwa ibermek hakdaky buýruk geldi, şeýdibem, dostlarymy Tehas ştatyndaky San-Antonionyň golaýyndaky Leklend harby howa bazasyna iberdiler, özem mensiz. Ýok, işler beýle bolup bilmez. Biz bir komanda, şonuň üçin bile bolmalydyrys! Men harby howa güýçleriniň kapitanynyň ýanyna bardym.

— Men öz dostlarym bilen bile bolmak isleýärim — diýip, men oňa aýtdym.

— Bu mümkin däl — diýip, kapitan galyň kagyz topbagyny saýlap oturşyna jogap berdi.

— Jenap, maňa „mümkin däl“ diýmäň.

Kapitan birden maňa seretdi. Men sözümiň üstüni ýetirdim:

— Jenap, her neneň sylaýan bolsam-da, meniň üçin „mümkin däl“ diýen söz ýokdur.

Ol gözleri bilen maňa baha berip durşuna ýylgyrdy.

— Näme diýseňizläň, nämedir bir zat edip bolar — diýip, ol aýtdy.

— Şeýlemi, jenap?

— Sen yzygiderli harby howa güýçlerine ýazylyp, olar bilen Leklendde duşuşyp bilersiň.

— Bilerin?

— Hawa, bilersiň.

— Yzygiderli harby howa güýçlerine?

— Yzygiderli harby howa güýçlerine.

Men dilimi agzymyň içinde aýlap, harby howa güýçlerindäki şol dört ýylyň nähili boljakdygyny göz önüne getirmäge çalyşdym. Kapitan üşmek kagyzlara tarap öwrüldi. „Men ýazylaryn“ — diýdim-de, eýýäm birnäçe minutdan soň, harby kasamy berdim. Men kasam sözlerini aýdyp durkam, kellämde: „Bu erbet pikir“ — diýýän başga sözler ýaňlandy durdy.

Meniň harby howa güýçlerinde bolmagym özümiň pikir edişim ýaly, beýle bir kyn däl eken. Birinjiden, men özümiň gysga möhletli maksadyma ýetdim (boýun

alýaryn, bu goşuna girmek üçin gülkünç bahanady). Eger men eýýäm gulluga giren bolsam, onda mundan maksimum derejede peýdalanma kararyna geldim. Men hemişe mehanizmlerde işlemegi gowy görýärdim, maňa bolsa, Delawer şatyndaky Duwra bazasyndaky C-124 kysymly ýük uçarlaryny abatlamagy we oňa tehnik hyzmatlary etmegi buýurdylar. Emma komandowaniýe meni uçarlar bilen işleşmekden has köpräk peýdaly işde ulanyp boljak diýen netijä geldi. Özümiň sporta bolan ukybym meni bazadaky basketbol komandadaky ýer bilen üpjün etdi, şeýdibem, men harby howa güýçleriniň beýleki komandalary bilen ýaryşlara gatnaşyp, gündogar kenarlaryň hemmesini aýlanyp çykdim, şeýle hem, Bermud adalarynda hem boldum. Bu biziň bölümimize gowy täsirini ýetirdi. Bölümimiziň komandiri hem, muňa jogap edip, maňa köp eglşikler etdi.

Käwagt men nobatçylyk hem etmeli bolýardym. Bir gezek amnardaky gurluşyk agaçlarynyň ýanyndan, C-124-de işläp oturan iki sany adamyň deňinden geçip barýarkam, men ýokardan kimdir biriniň maňa howpuň abanyandygyny duýduryp gygyrýanyny eşitdim. Men ýokary seredenimde, öz üstüme

Agyr truba
göni meniň
kelläme düşdi
we gözümiň
öňünde
hemme zat
garaldy.

agyr trubanyň uçup gelyänini
gördüm. Men gapdala
bökmäge ýetişmedim. Truba
göni meniň kelläme düşdi
we gözümiň öňünde hemme
zat garaldy.

Men Filadelfiýadaky
harby deňiz keselhanasynda
özüme geldim. Köp barlaglar
çişmäniň netijesinde beýniniň
sag tarapyna şikes ýetendigini ýüze çykardy.
Lukmanlar meni üç aý keselhanada sakladylar;
göwnüme bütin bakyýet geçen ýaly boldy. Ine-
de, bir gün, anna günü — şol günüň anna
günü, on üçüdiği ýadyma düşýär — otagymyň
gapysynda harby howa güýçleriniň ruhanysy
peýda boldy. „Ol näme üçin gapyda doňan ýaly
bolup durka? Näme üçin içeri girmeyärkä?“ —
diýip, men haýran galdym.

Ruhany elinde şlýapasyny aýlamagyny
bes etdirmän durşuna ahyrsoňy:

— Siz uçarman Makdauellmi? — diýip
sorady

— Hawa, men şol.

— Men ruhany Gardiner.

Men durkum bilen dartgynlaşdym. Bu
adamyň özüm üçin Hudaýa doga etmegine

asla rugsat etmerin. Men oňa sowuk nazarymy dikdim. Ol gözlerini gyra sowdy. „Bu has gowy“ — diýip, men pikir etdim.

— Size erbet habar aýtmaly bolýaryn diýip gorkýaryn — diýip, ruhany aýtdy.

— Erbet habar — diýip, men ýaňsyly ýylgyrdym. — Maňa ony bu ýigit däl-de, goý, lukmanlar aýtsyn.

— Bu siziň ejeňiz hakda — diýip, ol dowam etdirdi.

— Meniň ejeme näme bolupdyr? — diýip, men krowatda oturdym.

— Şu gün irden ol aradan çykypdyr.

Pensilwaniýadan Miçigana baryan ýol hiç haçan gutarmajak ýaly bolup görüldi. Ýoluň aglaba bölegini men ýol ulaglarynda geçdim. Eri kölünden sowuk ýel öwürýärdi, öýe yüz km. golaý galanda bolsa, gar ýagyp başlady. Men öz durmuşymdaky öz söýen, ynanan, hereketi bilen hiç haçan görkezmese-de, özümi söýen ýekeje adam hakdaky ýatlamalar bilen özümi ýylatmaga çalyşdym. Mekdebi tamamlamazymdan iki-aý öň bolan

„Sen mekdebi gürründeşlik kellämden gutaryançaň çykmaýardy. „Sen mekdebi gutaryançaň garaşjak, soň bolsa, men ölmek isleýärim... Sen iň kakaň maňa köp görgüleri görkezdi... Maňa söz ber...“

isleýärim“. Eger ejem ölmedik

bolsa, lukmanlar meni keselhanadan gitmäge rugsat bermeyärdiler. Kellämdäki şikes sebäpli, ýygy-ýygydan bolýan amneziýadan ejir çekýärdim. Gijäniň içinde oýanyardym-da, nirededigime düşünişip

bilmeyärdin, käwagt hem, özümiň kimdigim ýadyma düşmeýärdi.

Men ahyrsoňy öýe baryp ýetdim. Köne tor gapyny itip, içeri girdim, ol ýer sowukdy, diýseň sowukdy. Hiç kim peji ýakmandyr. Men hemmeleriniň nirä giden bolmagynyň mümkindigine haýran galyp, öýüň içinde aýlandym. Ejemiň ýatýan otagyna seretdim. Krowadyň üstündäki ýorgan yza serpilip durdy. Ol ýerde ýaňyja-da biri ýatan ýalydy. Men endigim boýunça koridora seretdim-de: „Eje!“ — diýip gygyrdym. Jogap bolmady.

Men beýleki otaglara aýlandym. Doganymyň otagy... Ueýn Beýliniň ýokardaky öňki otagy.

Birden girelgedäki gapynyň sesi eşdildi. Men doňup galdym. Kimdir biriniň aýagynyň aşagynda palasyň gütürdeýän sesi eşdildi. Kimdir biri ejemiň otagyna girdi. Men ýuwaşjadan aşak düşdüm.

Ol arkasyny gapa tarap öwürüp, ejemiň krowadynyň ýanynda otyrды. Daşarda ýel has güýçli öwürdi, aýna bolsa, buz ýaly ýagyş gelip urulýardy. Kakam ýerinden turdy-da, gözýaşlaryny süpürdi.

Men bir minutlap oňa seredip durdum-da, soň daşary çykdy. Kakam pikapynyň

açaryny maşynda goýupdyr. Ejeme näme bolandygyny anyklamak üçin men onuň lukmanyny tapmak üçin şähre gitdim. Ol ölmezinden öň ejemiň birnäçe günläp düşekden turmandygyny aýtdy.

— Içki gan inmesi — diýip, ol düşündirdi.

— Ölmezinden öň siz onuň ýüzüni gördüňizmi? — diýp, men ondan soradym.

— Onuň ýüzüni?

— Gözleriniň keşbi nähilidi?

Meniň näme diýjek bolýanyma düşünmän, lukman maňa haýran galma bilen seretdi.

— Onuň gözleriniň keşbine siz nähili baha bererdiňiz? — diýip, men dowam etdirdim.

— Bilemok. Men ol ýere baranymda, ol eýýäm gutaran eken.

— Düşnükli.

— Men hiç zat edip bilmedim, oglum — diýip, ol aýtdy.

Men başymy atdym-da, gitmek üçin ýerimden turdum. Lukmanyň kabul edişlige garaşyp duran syrkawlary bardy. Ol meniň elimi gysyp, özüniň örän gynanýandygyny aýtdy. „Näme diýseň diýiber, men ejemiň näme sebäpden ölenini bilýärin“ — diýip, men trotuardan kakamyň pikapyna tarap barşyma pikir etdim. Men pikapa mündüm.

Ýaňyja ýagan gar öňdäki aýnany durşuna örtüpdi, şonuň üçin men adaty bolmadyk öwşün atýan piläniň içine düşen ýaly boldum. Men dişlerimi gyjadym-da, rula şeýle berk ýapyşdym welin, ol edil elimiň aşagynda kül owram boljak ýaly boldy. „Ejemiň näme üçin ölenini men bilýärin. Ol ýürek ýaralanmasyndan öldi. Näme diýseň diýiber, ýöne ejem ýürek ýaralanmasyndan öldi“

— diýip, men sesli pikirlenmäni dowam etdirdim.

Men gar örten aýna seretdim. Men aglamak isledim. Men edil şol agşam ejemiň krowadynyň ýanynda aglaýşym ýaly, aglamak isledim. Ýöne saklandym. Men ulagy otlap, yzyma ferma gitdim.

Ejemiň mazarynyň başynda geçen jaýlama çäresinde adam azdy. Ejem ahyrsoňy mydama arzuw eden aramyny tapdy. Tiz wagtdan men ýol ulagynda yzyma Pensilwanidäki harby deňiz keselhanasyna ýola düşdüm.

„Ejemiň näme üçin ölenini

men bilýärin...

Ol ýürek ýaralanmasyndan öldi“.

Birnäçe aýdan soň, lukmançylyk görkezmeleri boýunça, meni harby howa güýçlerinden çykardylar, şeýdip, men Orta Günbatara gaýdyp bardym. Men nirä barjagymy anyk bilmeýärdim, ýöne ferma gaýdyp barmajagym anykdy. Men Çikagoda, doganym Şirliniň ýaşayan ýeriniň golaýynda ýerleşdim. Ol ýerde бүтін ýurda et we azyk iýmitlerini daşayan on sekiz tekerli yük ulaglarynyň sowadyjy enjamlaryny abatlaýjy we olara tehniki hyzmat ediji bolup işe ýerleşdim.

Işde birnäçe esasy zatlar bardy, olary maňa ilkinji iş gününde öwrettiler. Jo atly oglan maňa işleri öwretti. Ol özüniň ulagyny tehniki hyzmat etmek üçin goýlan yük ulagynyň ýanyna alyp bardy-da, yük ulagyndan ullakan çelekler benzini guýup başlady. Men gorky bilen töweregime seretdim.

— Gorkma, sürüji dört-baş sagatdan soň gelýär — diýip, Jo ýylgyryp aýtdy.

— Meni sürüji däl-de, başlyk biynjalyk edýär.

Jo güldi.

— Başlyk? Seniň pikiriňçe bu akyldarlygy maňa kim öwretdi?

Jo meniň bilen „düşündiriş işlerini“ geçmegi dowam etdi. Ol we Jerri atly ýene bir oglan sowadyjy enjamyň boltlaryny çözdüler-de, ony ýük galdyryjy ulaga dakyp, furgondan çekip aýyrdylar. Soň Jerri furgonyň içine gysylyp girip, Jo ikimize towuk butlaryny, hindi towuklaryny, jylka etleri alyp berip başlady. Bu altyn çeşmedi! Soň biz, edil hiç zat bolmadyk ýaly, sowadyjy enjama tehniki hyzmat etdik-de, ony ýerine goýduk we boltlaryny towladyk.

Hiç zatdan habary bolmadyk sürüjiler özleriniň ýük ulaglaryny almaga gelenlerinde, Jo bilen Jerri tejribeli aktýorlara öwrüldiler. Gerek pursatynda olar, adatça ýagly ellerini esgi bilen süpürüp, tirkegden böküp düşýärdiler ýa-da Amerikanyň howpsuzlygyny we gülläp ösüşini goldamakda güýjünde baryny edip goşant goşýan hakyky aladaçyl, janypkеş zähmetkeşniň hereketini edip, tirkegiň üstünde aýlanýardylar. Sürüji tirkegiň gapysyndaky gulplary we plombalary barlap, işçi kagyzyna gol çekip, adatça ýigrimi-kyrk kg. ýeňilleşip ýola düşýärdiler.

— Joş, bäräk gel — diýip, Jo meni çagyrdy.
— Hoşlaşanyňda oňa eliňi gowuja bula.

— Ýylgyrmagy ýatdan çykarma — diýip, Jerri onuň sözünüň üstünü ýetirdi.

Biz arasyndan gyl geçmeýän üç dost garažyň gapysynda durduk.

Ýalan sözlejek däl: men şeýle işlemäge razy boldum. Ýöne wagtyň geçmegi bilen

„«Ölümden meni wyždanym gynap ugrady. Men ejeme onuň guwanyp biljek ogly bolmaklyga beren wadamy ýatdan çykaryp bilmedim.
barmyka? Jennet bilen dowzah barmyka?» — diýip, men öz-özüme sorag berýärdim“

Gijelerine düşekde ýatanymda, käwagt şu wagt ejemiň nirede bolmagynyň mümkindigi hakda pikir edýärdim. „Ölümden

soň ýaşaýyş barmyka? Jennet bilen dowzah barmyka?“ — diýip, men öz-özüme sorag berýärdim. Özümiň manysyz soraglaryma jogap tapman uklap galýardym. Günün dowamynda men köp işleýärdim, şonuň üçin derrew uka gidýärdim.

Ahyrsoňy men işden çykyp, Miçigana gaýdyp geldim. Men geljekki durmuşyma öz isleýişim ýaly ygtyýar etmäge ýeterlik pul ýygнадym-da, güýzde Batl-Krikdäki Kellogg uniwersitetine okuwa girdim. Meniň hünärim telekeçilikdi, ýöne geljekde göz önünde tutýan meýilnamam hukukçy bolmakdan, soň hem syýasat bilen meşgullanmakdan ybaratdy. Ilki men Miçigan ştatynyň gubernatory boljak, soň hem, ABŞ-nyň senatory boljak. Ondan soň kim bilýär? Belki-de, ABŞ-nyň prezidenti bolaryn. Ine, durmuşym maňa şunuň ýaly bolup görünýärdi. Bu zatlaryň hemmesi maňa ýetip bolaýjak zat bolup görünýärdi.

Meniň inlis dili mugallymym we birinji kursdaky kuratorym hanym Hempton meni barlap:

— Joş, beýleki talyplardan tapawutlylykda sende haýran galdyryjy maksada okgunlylyk bar. Sen uzaga gidersiň — diýdi.

Men stoluň beýleki tarapynda duran ýerimden oňa ýylgyryp seretdim.

— Siziň eşiden eşitmäniňizi bilemok welin, men birinji kursuň beýemçisi wezipesine öz dalaşgärligimi goýdum.

— Şeýlemi? Seniňki ugruna bolar diýip umyt edýäriň — diýip, ol aýtdy.

Men ynam bilen başymy atdym:

— Hawa, bolar.

— Ýöne bir zat meni bimaza edýär, Joş.

Men çalaja ýerimden galdym.

— Seniň iňlis diliň gaty erbet. Ähtimal, mekdepdäki mugallymlaryň muňa bolmalysy ýaly çynlakaý sereden däldirler. Galyberse-de, fermerler bilen zawod işgärleri dogry iňlis dilinde gürlemäge borçly däl.

— Iňlis dilinden bahalarym gowudy — diýip, men özümi gorap garşy çykdy.

Hanym Hempton meniň sözlerimi gulagynyň deňinden geçirip goýberdi.

— Sen mydama iki ýokluk görnüşi ulanyp, grammatik ýalňyş goýberýärsiň. Seniň gürleýşiň hem, hiç zada ýaramaýar. Şu sebäbe görä-de, ýazuwyňam şeýle erbetdir.

Men birazajyk müzzerdim.

— Ýöne sen janypkeşlik bilen zähmet çekmäge taýýar bolsaň, onda men saňa kömek ederin.

Men taýýardym. Eger hukukda, syýasatda ýa-da islendik beýleki kärlerde belentliklere çykjak bolsam, onda iňlis dilimiň çirksiz bolmalydygyny bilýärdim.

— Meni öňe tarap çekersiňizmi? — diýip, men soradym.

— Çekerin — diýip, ol jogap berdi.

Men janypkeşlik bilen meşgullanyp, öz ýetişigimi ýokarlandyrdym. Men talyplar saýlawynda ýeňdim-de, özümiň otuz ýyllyk meýilnamamyň ilkinji alty aýynyň deňine bellijek goýdum. Hemme zat gowy gidip durdy.

Uniwersitet şäherçesinde täze dogan ýyldyz bolanym üçin mümkin boldugyça köp talyplar hem mugallymlar bilen tanyşmagy öz borjum hasapladym. Bu Miçiganyň geljekki gubernatory ýa-da ABŞ-nyň senatory, ýa-da, aý, umuman... düşüňänsiňiz... Uly adam... hökmünde meniň üçin gowy türgenleşik bolar diýip çaklaýardym. Uniwersitet şäherçesinde her dürli sosial toparlar hem birleşmeler bardy, menem olaryň hemmesiniň pulsuna elimi goýma kararyna geldim. Men ýazgy kitapçasyny tutdum-da, oňa öz maksadyma ýetmäge kömek edip biläýjek adamlaryň atlaryny ýazdym.

Bir gün men birnäçe dostlarym bilen günortanlyk naharyndan soň naharhanada otyrkam, mesihileriň toparjygy — alty talyp bilen iki professor geldi. Olaryň kimdiklerini we näme edýändiklerini hemmeler bilýärdiler. Olar sözüň doly manysynda mesihidiler. Meniň üçin uniwersitet şäherçesindäki hemmämizem „mesihidik“ — iň bolmanda, meniň bu söze düşünişime görä şeýledi, ýöne

bu topar başgaçady. Olar özlerini, edil ynam özleriniň durmuşyny üýtgeden ýaly alyp barýardylar. Her gezek olary görenimde, men ýaňsy bilen ýylgyrýardym.

Olaryň gülüşlerini we açyk göwünlilik bilen gürleşlerini görenimde, „ýasama ýylgyrys“ diýip pikir edýärdim. „Olar şol ýylgyrşyň aňyrsynda nämäni gizleýärkäler?“ — diýip, öz-özüme sorag berýärdim. Olary

ýöne bir görmegim, meni gahar-gazaba mündürýärdi, şonuň üçin men olaryň üstlerinden gülme kararyna geldim. Olar meniň olara bolan gatnaşygymyň alyp baryp biläýjek syýasy ýeňlişimden gorkarymdan örän azlykdy.

Ol mesihiler edil ynam özleriniň durmuşyny üýtgeden ýaly alyp barýardylar.

Olar biziň ýanymyzdaky stola tarap ugranlarynda, men çalaja arkamy dogurladym. Biziň stolumyzyň başyndaky oganlaryň biri hapa degişmäni gürrüň berip otyrды, ýöne mesihiler ýanymyzda oturanlarynda, ol sesini goýdy. Men ondan iň gyzykly ýerinde näme üçin dymanyny soradym. Ol utanyp, yşarat bilen golaýymyzda oturan mukaddesleri görkezdi. „Olaryň näme işi bar? Onsoňam,

olar hiç zada düşünmeyärler“ — diýip, men barlaýjy äheňde aýtdym. Gözümiň gytagy bilen men öz sözlerimiň olaryň arasyndaky iň gelşikli gyzyň — Toniniň ünsüni çekenini gördüm. Soň men bu temany giňeldip başladym: „Mesihilerde bary-ýogy iki sany egri-bugry ýol bar, olaram diňe biri-birini gözlemek bilen başagaý“.

Stoluň başyndaky dostlarym meniň degişmäme güldüler, men bolsa, hemmelere eşitdirip dowam etdim. „Bir gezek içgili bir adam tokaýyň içi bilen gidip barşyna, bir wagyzçynyň üstünden barýar. Ol edil şol wagt derýada adamlary suwda çokundyryp duran eken. Wagyzçy ol adamdan spirtli içginiň ysynyň gelýänini duýupdyr-da, elinden tutup: «Doganym, sen Isany tapmaga taýýarmy?» — diýip sorapdyr. Serhoş adam hem: «Elbetde» — diýýär. Şonda wagyzçy ony süýräp, suwa basýar. Bir-iki sekuntadan ony çykaryp: «Ýeri, Isany tapdyňmy?» — diýip soraýar. Serhoş hem agzyndaky suwy tüýkürip, başyny ýaýkaýar. Şonda wagyzçy ony ýene suwa basýar-da, suwda köprük saklaýar“.

Men ýerimden turup degişmegi dowam edip, mesihileriň stolunyň ýanyna bardym.

Toniniň ýanynda boş ýer bardy, şonuň üçin onuň ýanynda oturdym:

„Soň wagyzçy ony suwdan çykarýar-da: «Isany tapmadyňmy?» — diýip sorayar. Serhoş bolsa, kellesini yraýar. Şol wagt gahary gelen wagyzçy ony ýene suwa basýar-da, suwda otuz sekuntlap dagy saklaýar. Dýakonlaryň biri wagyzçynyň egnine kakyp: «Gowusy ol suw ýuwdup öläýmänkä, ýokary galdyr» — diýýär. Wagyzçy bolsa, durky bilen şeýle titräpdir...“. Soň men mukaddes-wagyzçynyň ruhy tutgusynyň tutuşyny şekillendirdim.

„Soň ol özüne gelip, serhoşy suwdan çykaryp, onuň gulagyna gygyryp: «Dogan, ýeri, sen Isany tapdyňmy?» — diýip sorayar. Ol hem agzyndaky suwy tüýkürip: «Siz Isanyň suwuň aşagyna hut şu ýerde gidenini anyk bilýärsiňizmi?» diýip sorayar“.

Gapdaldaky stolda oturanlar goldaýjy äheňde joşgunly gülenlerinde, menem özümden göwnühoş bolup ýylgyrdym. Hatda Toniniň stolunyň başyndakylaryňam käbirleri ýylgyrdy, yöne Toni ýylgyrmady.

— Meniň degişmäm saňa ýaramadymy? — diýip, men ondan soradym. Ol maňa ünsem bermedi. — Belki, sende gowrak degişme bardyr ýa-da, mysal üçin Ýunus

we şol äpet balyk baradaky... nähilidir bir gyzykly waka bardyr?

Men goňşy stoluň başyndaky öz dostlaryma seretdim:

— Oglanlar, ol balyk duranja bir aźdarha. Hudaýdan ant içýärin, bu wakany her gezek gürrüň berenlerinde balyjak gitdigiçe ulalýar!

Men ýene Tonä seretdim, Ol meniň ýaňsylamalaryma üns bermedi.

— Ýa-da ýene bir zat: Nuh we onuň gämisi! Şol wakany bilýärsiňizmi?

Uly erkek kişiniň sesi eşidildi. Bu taryh mugallymy professor Bleýksldi.

— Biziň stolumyza hoş geldiňiz, jenap Makdauell.

— Örän ýakymly — diýip, men ýaňsy bilen jogap berdim. Men stoluň başyndaky beýleki adamlara seretdim. Hemmesiniň ýüzleri mähirlidi ýa-da iň bolmanda, ýüzlerinde gyzyklanma şekili bardy, soňra näme üçindigini bilemok welin, men ýene gaharlandym.

— Umuman, siz mesihilere näme bolýar?

— diýip, men gyzyklandym.

— Sen nämäni göz önünde tutýarsyň? — diýip, professor sorady.

— Men siziň edil başga dünýäden ýalydygyňyzy göz önünde tutýaryn.

— Saňa onçakly düşünmedim. Biz bu dünýäden. Seniň ýaşayan dünýäňden.

— Siz özünüzi edil bu dünýäden däl ýaly alyp barýarsyňyz.

— O, sag bol — diýip, professor Bleýksli ýylgyryp aýtdy. Stoluň başyndakylaryň beýlekileri-de minnetdarlyk hökmünde hümrdeşip, bir zatlar diýdiler.

— Ýok-ýok, bu öwgi däl — diýip, men topara seredip aýtdym. — Men siziň mydama ýylgyrýandygyňyzy we özünüzi dostluk söýüji ýaly alyp barýandygyňyzy

aýtjak bolýaryn, ýöne siz özünüzi başgalardan gowy hasaplaýana meňzeýärsiňiz.

Ahyrsoňy Toni gürledi.

— Bu ýalan.

— Ýalan? — diýip, ony öjükdirjek bolup, men soradym.

Biz üýtgedik, ýöne bu biziň özümizi başgalardan gowy hasaplaýandygymyzy aňlatmaýar.

Men Tonä aýnap seretdim.

— Ýeri, siziň nämäňiz üýtgedi? Senem edil biziň hemmämiz ýaly, adaty adama meňzeýärsiň.

„Umuman,
siz mesihilere
näme bolýar?
Siz edil başga
dünýäden ýaly“.

Toniniň gözlerinde ýigrenç uçganaklady.

— Mukaddes Kitapda: „Kim Mesihde bolsa, şol täze ýaradylyşdyr“ — diýilýär.

Indi meniň ýigrenme gezegim geldi.

— Bolýar-la! — diýip, men gygyrdym.

— Meniň gulagyma unaş asmak gerek däl.

Birden hemmeler ümsüm boldy, şonda men goňşy stoluň başynda oturan dostlarymyň gyra çekilendiklerini gördüm. Men gaharly gygyrmagymy dowam etdirdim:

— Mukaddes Kitap, ybadathana... bu bary-ýogy bir dindir, meniň bolsa, bu durmuşda ýigrenýän zadym din!

Toni öwrüldi-de, göni gözlerime seretdi.

— Men din hakda däl-de, Mesih hakda gürrüň edýärim. Isa Mesih durmuşy üýtgedýär. Ol, hatda ... ýaly... ýaly... kejiir, egoist adamlaryňam durmuşyny üýtgedýär.

— Meniň ýalymy? — diýip, men it ýylgyrşyny etdim.

Men ony gahar-gazaba münmäge mejbur etmäge synanyşdym.

— Isa Mesih — diýip, men bu ady, edil sögünç sözi ýaly edip aýtmagymy dowam etdirdim.

— Bes etsene. Näme diýýäniňe özüňem düşüneňok. Isa bolup geçen bolsa-da, iki

müň ýyl mundan
ozal ýaşap geçen
adamyň biziň
döwrümüzde kimdir
biriniň durmuşyny
üýtgedip biljegi, hiç
hili subut edilmedi.

Men gaşymy
galdyryp, haýran
galýan ýaly bolup,
Tonä seretdim-de ýylgyrdym.

— Bolýar, saňa muny düşündirmeli boljak
— diýip, Toni-de ýylgyrdy.

— Düşündirmeli? Bu ýerde düşündirer
ýaly näme bar? Siziň mesihi basnýalaryňyzyň
aňrsynda hakykatyň ýoklugynymy?

Şol wagt mesihilik toparynyň başga bir
agzasy Oliwer gürrüňe goşuldy:

— Mende bir teklip bar.

Men öwrülip, oňa seretdim. Ol galyň
aýnaly äýnek dakynan we saman ýaly bolup
sallanyp duran saçly oglandy. „Ine, bir
samsyjak“ — diýip, men pikir etdim.

— Isanyň ölümden direlenini ret etseň,
mesihilik garaýşyny inkär edersiň — diýip,
Oliwer aýtdy.

— Ölümden direlmäni ret etmek?

„Goýsana. Iki müň
ýyl mundan ozal
ýaşap geçen adam
biziň günlerimizde
nädiň kimdir
biriniň durmuşyny
üýtgedip biler?“

— Hawa. Isa Mesihiň ölümden
direlmändigini subut et, şonda mesihiligiň
esasy bolan tutuş binýady-da ýykylar. Bu
bary-ýogy tekliptir.
„Isa Mesihiň ölümden
direlmändigini subut et, şonda
mesihiligiň esasy bolan
tutuş binýady-da ýykylar“.

Tutuş mesihiligi erbet
görkezmäge çalyşmagyň
deregine, sen imanyň
ýeke-täk burç daşyny ret
etmek bilen öz ýoluňy
gysgaldyp bilersiň. Özüňi
artykmaç aladalardan
halas et.

— Gaty gowy pikir
— diýip, men başymy
atdym.

— Men dogrymy aýdýaryn. Saňa
hakyky açyşy etmeklik garaşýar — diýip,
Oliwer aýtdy.

Men ellerimi stoluň üstüne goýup,
mukaddesleriň hemmesine seretdim.

— Menem oýun edemok.

Men aýak üstüne galdym.

— Siziň bilen boljak indiki duşuşygymyza
sabyrsyzlyk bilen garaşarys — diýip,
professor mylakatly aýtdy.

Men özümiň duşmançylygymdan çalaja
utanmany duýup, professora we beýlekilere

seretdim. Eger men özümi ele almasam, olar jedelde hökman ýeňler.

— Meniň adym Joş.

Professor maňa elini uzatdy.

— Men sen hakda eşidipdim, Joş. Seniň bilen ýakyndan tanşanyma örän şat. Men Frensis Belýksli.

— Tanşanyma şat — diýip, men onuň elini gysyp aýtdym.

Şol wagt Toni-de gürlledi:

— Indiki gezek biziň ýanymyzda oturjak bolanyňda, gowuja taýýarlanmaga çalyş.

— Taýýarlanmaly? — diýip, men azgyrylyp soradym. Bu gyz tutanýerlidi. Bu bolsa maňa ýaraýardy.

— Men gowuja taýýarlanaryn. Senem faktlara ýüz görmesiz baha bermäge we subutnamalaryň önünde öz boş hyýallaryňdan ýüz öwürmäge taýýar bolarsyň diýip umyt edýärin.

— Sen näme, Joş? — diýip, professor sorady. Men öwrülip, oňa seretdim. — Senem şonuň ýaly etmäge taýýar bolarmyň?

Men gaty ses bilen güldüm.

— Mende hiç hili boş hyýal ýok, professor. Men hakykatçy.

— Ýöne bir anyklajak bolýaryn.

„Nähili täsin adamlar“ — diýip, men gidip barşyma pikir etdim. Ölümden direlme baradaky olaryň mifini paş edenimde, ýüzleriniň nähili boljakdygyny göz önüne getirdim. „Olar şonda ýylgyrarmykalar?“ Men olaryň aljyraňňy, ejiz nazarlaryny göz önüne getirdim. Diňe bir mesele bardy. Maňa subutnama gözläp tapmak gerekdi.

Uniwersitetiň kitaphanasyndan peýda azdy. Birnäçe sagatdan soň men kitaphanada bar bolanyndan köpräk resurslaryň özüme gerek boljakdygyna düşündim. Munuň ýaly zadyň nämä alyp barjakdygy örän gyzyklydy. Men ýaş hem gujurlydym. Umuman, kelläme Ýewropa gidip, ol ýerdäki köne kitaphanalarda saklanylýan hakyky dokumentleri hem golyazmalary öwrenme pikiri geldi.

Semestriň galan бүтін böleginde ünsümi okuwda we özümiň beýemçilik wezipämde jemledim we pul ýygнадым. 1959-njy ýylyň maýynda bolsa, „Boing 707“ petek aldym-da, Atlantikanyň üsti bilen Angliýa uçdum.

Ilki men Oksfordda we Kembrijde boldum, soň hem Londondaky birnäçe kitaphanalara bardym. Men hemme ýerde mesihilik ynamynyň tassyklamalaryna ynanmaýan şübheçilleriň işlerini gözledim. Men Isanyň jezasynyň, haça çüýlenilmesiniň we ölümden direlme diýilýän zadynyň üstünden edilen kazyýetiň erkin seljermesiniň bu taryhyň durşuna mifdigini subut etjegine ynanýardym.

Şol bir wagtyň özünde-de, islendik gowy hukukçynyň öz işini gorama maksady bilen nähili delilleri getirip biljegini bilmelidigine akyl ýetirýärdim. Şonuň üçin men soňy bilen mesihi bolan şübheçilleriňem işlerini öwrendim. Şonuň ýaly adamlar az däldi. Olar K.S. Lýuis we Frenk Morison ýaly sowatly adamlardylar we teologlardylar hem-de „Daşy kim süýşürdi?“ atly kitaby ýazan hukukçylardylar. Bu kitapda ol meni gulak gabartmaga alyp baran netijäni çykaryar: „Resullaryň üçülenji gün Isanyň ölümden direlendigi baradaky joşgunly jedelleri döredýän tassyklamanyň, awtoryň çaklaýşy

ýaly, berk hem çuň taryhy esasynyň bolmagy hem mümkindir“.

Mende lord Littlton we Gilbert Uest ýaly höwessiz hormat döredýän başga-da adamlar bardy. Oksfordyň professorlarynyň ikisi-de mesihiligiň „akylsyz ertekidigine“ ynanyşyrlar, şonuň üçin ony doly abraýdan düşürme maksady bilen bilelikde hereket etme kararyna gelipdirler. Littlton Tarsusly Pawlusyň hiç haçan hem mesihilige öwrülmandigini subut etmegi niýet edinyär, Uest bolsa, Mesihniň ölümden direlendigi baradaky mifi açyp görkezmäge dyrjaşýar. Soň olar özleriniň derňewleriniň netijelerini deňeşdirmek üçin duşuşanlarynda hersi özüniň garşydaş netijä gelenini bilip haýran galýarlar! Tiz wagtdan olaryň ikisem Isa Mesihniň yzyna ýürekden eýeriji bolýar. Lord Littlton: „Diňe Pawlusyň mesihilik ynamyna gelmeginiň we onuň resullyk gullugynyň özi mesihiligiň başyny Hudaýyň Özünüň başlandygyny ünsli öwrenmek üçin ýeterlik subutnama bolup durýar“ — diýip ýazýar.

Oksforddaky taryh kafedrasynyň müdiri hem „Rimiň taryhy“ atly üç tomly kitabyň awtory professor Tomas Arnolda hem şeýle ýagdaý bolup geçýär. Ol taryhy wakalary

jikme-jik öwrenip: „Köp ýyllaryň dowamynda men başga eýýamlaryň taryhyny öwrendim, şol eýýamlar hakda ýazan awtorlaryň şaýatlyklaryny derňedim we ölçerip dökdüm, ýöne adamzat taryhynda Hudaýyň bize beren şol beýik alamatyndan — Mesihiň öleninden we ölümden direleninden başga has ynandyryjy we gutarnykly tassyklanylan subutnamalaryň ýekejesi-de maňa mälim däldir“ — diýip ýazýar.

Ýöne meni beýle aňsatlyk bilen ynandyryp bilmerýärsiň. Ahyrsoňunda şunuň ýaly beýik akyldarlar garşydaş netijelere gelipdirler. Men goşhaltamy aldym-da, kontinental Ýewropa — Fransiýa, Germaniýa we Şweýsariýa ugradym. Indiki baş hepdäniň dowamynda men Parižiň, Geýdelbergiň, Maýnsyň, Ženewanyň we Sýurihiň meşhur muzeýlerine baryp gördüm. Men fransuz, nemes dillerinde, grek we iwrit dillerinde-hä gürrüňem ýok, ýekeje söz bilmeyän bolsam-da, nesilden-nesle geçip gelyän we hakyky tekstleriň hakyky dokumentleri ýa-da anyk nusgalary hasaplanylýan golýazmalary görme pikirine berlipdim.

Ahyrsoňy men Londona gaýdyp bardym, birnäçe günden soň hem öýe gaýtmakçy

boldum. Men awtobusa münüp, ozal ünsden gaçyran, şäheriň demirgazyk — gündogar böleginde ýerleşýän kiçiräjik kitaphana gitdim. Kitaphanaçy aýal maňa gerek kitaplary tapmaga kömek etdi. Şeýdibem, takmynan öýlän üçün ýarynda stol başynda oturyp, derňewimi dowam etdirdim.

Men çeşmeleri	Dört	sagat
okadym,	geçenden	soň,
tapyp bilen	oturgyjyň	arkasyna
subutnamalarymy	arkamy	berdim-de,
öwrendim,	gözlerimi	owkaladym
olaryň hemmesi	we potologa	nazarymy
ýeke-täk netijäni	dikdim. Men	özüme
görkezdi.	gelmäge	ýetişmänkäm,
	„bu hakykat“	diýen
	sözler	dilimden
	sypdy. Men	çeşmeleri
	okadym,	tapyp bilen
subutnamalarymy	öwrendim,	olaryň hemmesi
ýeke-täk netijäni	görkezdi.	

Men ýene gaýtaladym: „Bu hakykat“. Üçünji gezek hem: „Bu, dogrudanam, hakykat“ — diýdim. Kitaphanaçy aýal saklanyp bilmän, meni kitaba bar ünsüm bilen aralaşmaga mejbur eden ýakyp-ýandyryjy nazaryny maňa aýlady. Ýöne sahypadaky

ýekeje sözi-de okamaga meniň ýagdaýym ýokdy. Men bu hakykatyň özümi nirä alyp barjakdygy hakda pikir etdim.

Tomusky Londonyň üstüne alagaraňky düşende, men kitaphanadan çykyp we pikirlere gark bolup, ýanyodadan aşaklygyna ýöredim. Derňewlerim meni häzirki Mukaddes Kitabyň hakyky wakalary habar berýän takyk çeşme diýen netijä alyp bardy. Men munuň ýaly netijä gelmeklige garaşmaýardym, meniň maksadym — mesihiligi we Isanyň ölümünden direlenini inkär etmekdi. Emma taryhy faktlaryň hemmesi we şaýatlyklar munuň tersine bolan zatlary görkezdi. Men özümiň Mukaddes Kitaby hem mesihiligi kabul etmezligimiň netije çykarma däl-de, emosiýalara esaslanandygyna düşündim.

Miçigana baryan uzak ýolda maňa pikir edere zat bardy.

Men uniwersitetdäki okuwyma gaýdyp bardym, ýöne özümiň Täze Ähtiň hakykatlygyny açmagym özüme rahatlyk bermeyärdi we ukudan mahrum edýärdi. Meniň bahalarym erbetleşdi; men ýaňy-ýakynda bilen hakykatymy kellämden çykaryp bilmeýärdim. Dekabryň ahyrynda men Toni bilen eýýäm birnäçe gezek baryp

gören ýygnagyma — onuň meniň bilen
duşuşyga baran ýeke-täk ýerime ugradym.

Men Faktoriwilla şäheriniň Mukaddes Kitap ýygnagynda öz dostum Larri Minor bilen otyrdym. Ruhy çopan Feý Logan wagyz edýärdi. („Nähili gülkünç at“ — diýip, men pikir edipdim). Ol ozal eýýäm meniň bilen duşuşypdy, şonuň üçin meniň „hakykaty gözlemäm“ hakda bilýärdi. Men Toni bilen bile ýygnyňyga baranynda, ruhy çopan Loganyň käbir aýdanlaryny köp inkär edýärdim. Ol bu gezek üýtgeşik wagyz taýýarlapdyr diýip biljek däldim, ýöne soňragynda ol maňa üýtgeşik ýaly bolup göründi.

— Geliň, anyklalyň — diýip, ruhy çopan Logan wagzynyň soňunda aýtdy. „Hudaýyň peşgeş beren gutulyşy — bu akyl üçin ýumuşyk däl. Mukaddes Kitapda akyldarlary utandyrmak üçin Hudaýyň bu dünýäniň akyldar dällerini saýlany aýdylýar“. Ruhy çopan göni maňa seredýän ýaly boldy we: „Hawa, biz gutulyşy nädip alyp bilýäris?“ Ol Mukaddes Kitabyň sahypalaryny agdaryşdyrды-da, resul Pawlusyň Rimlilere ýazan hatynyň onunjy babyndaky sözleri okady: „Çünki sen agzyň

bilen Isany Reb hökmünde ykrar etseň, Hudaýyň Ony ölümden direldendigine ýüregiň bilen ynansaň gutularsyň. Aklanmak üçin ýürek bilen iman getirilýändir, gutulyş üçin agyz bilen ykrar edilýändir“.

Meniň maňlaýyma, edil kiçijek çabga bulutlary ýaly bolup, der damjalary ýygnanyp başlady. Ruhy çopan dowam etdirdi: „Siz näme? Siz Isanyň Rebdigini agzyňyz bilen ykrar etdiňizmi? Siz Onuň ölümden direlenine ynanyarsyňyzmy? Eger ynanyan bolsaňyz, Ony kabul etmäge taýýarmy? Geliň, munuň üçin näme etmelidigine seredeliň“.

Ondan soň ruhy çopan Logan Isa Mesihi kabul etmäniň esasy ädimlerini sanap başlady: günäleriňi boýun almak, Hudaýyň Isany ölümden direldenine ynanmak, Isany Rebbiň hem Halasgäriň hökmünde ykrar etmek. Soň ol Mesihi kabul etmek isleýänleriň hemmesini öňe çykmaga çagyrdy.

Men ýelmeşen ýaly bolup oturdym. Men gorkýardym. İçimde bir zat öňe çykmalydygymy aýdýardy, ýöne men dostlarymyň diýjek zatlaryndan gorkýardym. Olar munuň özüňe kast etme ýaly zatdygyny hökman aýdarlar. Ruhy çopan Logan ýene öňe çykmaga çagyrdy we isleg bildirýänlere

garaşdy. Men gaýyp bolmak isledim. Bary-yogy birnäçe aý mundan öň hem, men mesihiligi inkär edýärdim-de, oňa kemakyllar üçin basnýa diýýärdim. Soň hem ýalňyşlaryň we mesihiligiň garşydaşlyklarynyň üstüni açmagy niýet edinip, onuň garşysyna bolan şaýatlyklary, faktlary tapdym. Beýik akyldarlar Mesihiň ölümden direlendigi baradaky ýalňyşsyz netijä gelipdirler.

Ýöne şol güýz agşamymda ýygnakda meni Mesihiň ölümden direlme hakykaty sowuk dere batmaga mejbur etmedi. Bu başga bir zatdy. Bu hakda pikir edenimde, hatda häzirem meni agladýan bir zatdy. Bu Hudaýyň söýgüsidi. Hudaýyň maňa, günäkäre bolan güýçli, saklap bolmajak söýgüsidi! Bu barada diňe pikir edenimde-de, başym aýlandy. „Hudaý Isa atly adama öwrüldi we meniň bilen gatnaşykda bolmagy ýürekden isleýär. Meniň bilen!“ diýip pikir edenim ýadyma düşýär. Ýöne nädip... Hudaý meni nädip söýüp bilýärkä? Ol näme üçin meni söýmelimiş?

On bir ýaşymda men Hudaýa gargadym we ömrümiň ahyryna çenli Ony ýigrenmäge kasam etdim. Indi bolsa, men Onuň söýgüsine we kabul etmesine haýran bolup

durun. Bu meni perişan etdi. Ruhý çopan Ýermeýanyň kitabyndaky 31:3 okap: „Men seni ebedi söýgi bilen söýdüm, şeýdip, saňa sadyklygymy görkezdim“ — diýip, çagyryşyny ýene gaýtalady.

„Isleseň menem seniň bilen bile çykaýyn?“ — diýip, Larri menden sorady. Onuň soragy

meni ýerimden
„Hudaý Isa atly gozgady. Men şobada
adama öwrüldi ýerimden atylyp
we meniň bilen turdum-da, öňe tarap
eňdim.

gatnaşykda Ol ýere gelenleriň
bolmagy ýürekden köpüsi gaty geň
isleyär. Ýöne Ol galandyrlar diýip
näme üçin meni pikir edýärin.
söýmelimiş?“ Meniň mesihilige
nähili şübheli hem
duşmançylykly

garandygymy olar bilýärdiler. Men öz önünde duranymda ruhy çopan Loganyň gözleriniň keşbiniň bolşy hiç haçan ýadymdan çykmaýar. Men özümi öýüne gaýdyp gelen ýiten ogul ýaly duýdum. Biz bilelikde toba dogasyny etdik, soň hem, ruhy çopan Logan meni gyra alyp çykyp, mesihi bolmagyň nämäni aňladýanyňy jikme-jik düşündirdi. Ol meniň

bilen bir sagada golaý gürrüň etdi. Biziň gürründeşligimiz meniň bu pähimli, hudaýhon adamyň ýolbaşçylygy astyndaky uzak hem hasylly şägirtçiligimiň başyny başlady.

Şol agşam Larri bilen ýygnakdan çykanymyzda, men sergin howadan dem almak üçin ulag duralgasynda saklandym. Men özümi çölde azaşan we oazis tapan adam ýaly duýdum. Men näme diýjegimi we kime minnetdarlyk bildirjegimi bilmeýärdim. Men diňe birje owurt suw içmek isleýärdim.

Men Aýa seretdim-de ýylgyrdym, ýyly şor gözyaşlar bolsa,

ýüzümden we
agzymyň ýanyndan
syrykdy. Men

ýüregimiň gaty bolany
üçin Hudaýdan ýene
ötünç soradym we

ýene-de Onuň syrly hem duýulýan barlygyny,
ýylylygyny hem kabul etmesini duýdum.

Men durmuşymyň hemişelik üýtgejegine düşündim. Men bu pursatyň ebedi dowam etmegini isledim.

Men özümi çölde
azaşan we oazis
tapan adam ýaly
duýdum.

Şol ýyl gys uzaga çekdi we gazaply boldy, ýöne mende Mesihdäki täze durmuşyň öçmejek ody ýanyp durdy. Men Kellogg uniwersitetindäki okuwymy dowam etdirdim, ruhy çopan Logan bolsa, maňa mesihilik ynamynyň esaslaryny öwretti. Kimden öýkeleýän bolsam, şolaryň hemmesini bagyşlamak hakdaky mesele gutulgysyz ýagdaýda ör boýuna galdyryldy, şonda men her neneň towlansam-da, muny etmelidigime düşündim.

Birnäçe aý geçenden soň, men garbanyşhanada kakam bilen duşuşmak üçin Batl-Krik şäheriniň merkezine gitdim. Ol äpişgäniň ýanyndaky stolda kofe içip oturan eken, ol meni ilki bolup görendir diýip pikir edýärin, sebäbi men ony görenimde, derrew gözünü aňry sowdy. Men oňa duşuşmagy teklipl etdim, ýöne indi ökümdim.

Men garbanyşhana girip, kakamyň we onuň täze jorasynyň stolunyň garşysynda oturdym. „Bu meniň oglum Joş“ — diýip, ol aýala aýtdy. Ol gorky bilen başyny atdy we

haýaljakdan maňa elini uzatdy. Men hakda kakamyň oňa gürrüň berendigini men diňe çaklap bilýärdim.

— Saňa näme getirmeli, gadyrdan? — diýip, ýeriň aşagyndan çykan ýaly bolup gelen ofisiant aýal sorady.

— Haýyş edýärin, bir käsejik kofe — diýip, men jogap berdim.

Kakam eli bilen yşarat etdi:

— Içer ýaly bir zat al, men hödür edýärin.

Men garşylyk görkezme bilen başymy atdym. Maňa kofe ýeterlik bolar. Indiki birnäçe minudyň dowamynda kakam ikimiz biri-bimize oňaýsyzlyk bilen ogrynça seredişdik. Biz bir-iki agyz söz alyşdyk, ýöne bu biziň aramyzdaky düýpsüz uçudy aýyrmaga kömek etmedi. Men eýýäm sabrymy ýitirip başladym. „Men hemme zady bolşy ýaly aýtjak, galany onuň öz işi“.

— Kaka... — diýip, men söze başladym.

Adaty bolmadyk bir zada garaşyp, kakam edil häzir depiljekdigini bilýän it ýaly, özüniň damarly bedenini dartgynlaşdyrdy.

— Kaka — diýip, men kynlyk bilen sözleri gaýtalap bildim. Şeýdip, ahyrsoňy gürlemek başartdy:

— Kaka, men seni söýýärin.

Kimiň köp haýran galanyny — meniň sözlerimi eşidip, onuň haýran galanyny ýa-da şol sözleri aýdyp bilenime meniň haýran galanymy bilemok. Mende kakamy ne söýmeklige, ne-de ony bagyşlamaklyga hiç hili isleg ýokdy. Ejemiň ölümüne

Mende kakamy	we maşgalamyzyň
ne söýmeklige,	dargamagyna onuň
ne-de ony	sebäpkärdigini bilýärdim.
bagyşlamaklyga	Köp ýyllaryň dowamynda
hiç hili isleg	bilinmez ýaly edip, ony
ýokdy.	öldürmegiň usulyny oýlap
	tapjak bolup ýatýardym.
	Ine, men täze imana gelen
	mesihidim, ýöne öňkim

ýaly, ony mundan beýläk hem ýigrenme kararyndan doludym. Emma ýigrençden üstün bolan bir zat ýüregimi gurşap alypdy.

Howada oňaýsyz dymyşlyk asylyp durdy. Men kofe ergininde özümiň geljegimi görmäge çalyşýan ýaly, käsä gözümi dikdim. Ahyrsoňy gaharly ses ümsümligi bozdy.

— Men ýaly atany nädip söýüp bolar? — diýip, kakam sorady.

Men oňa jogap bermek islemedim. Iň bolmanda şol wagt islemedim. Ýöne ruhy çopan Logan gowy mugallymdy.

— Men mesihi boldum — diýip, men jogap berdim.

Men gözlerimi sowdum, kakamam şeýle etdi. Onuň näme hakda pikir edenini men bilemok. Men bolsa şol arada öz maşgalasyny dargadan bu adamy mundan beýläk hem

ýigrenmäge Hudaýyň rugsat etmegini sorap dileg etdim. Ýöne hemme zat netijesiz boldy. Ýigrenç gaýyp bolmagyny dowam etdirdi. Men derrew pikirimde onuň söýmeli hem goramaly bolan adamlaryna näçe görgüleri görkezendigi hakdaky sözleri saýladym. Ýöne eger agzymy açaysam, onda ýene şol: „Men seni söýýärim“ — diýen sözi aýtljakdygymy bilýärdim.

Ine, şonda hem men mesihiligiň hakyky bir zatdygyna düşündim.

Ýene näme aýtmalydygyny ýa-da etmelidigini bilmän, men garbanyşhanadan ümsüm çykdy.

Men bolsa öz maşgalasyny dargadan bu adamy mundan beýläk hem ýigrenmäge Hudaýyň rugsat etmegini sorap dileg etdim. Ýigrenç gaýyp bolmagyny dowam etdirdi.

Ruhy çopan Logan kakam bilen duşuşygymyň geçişini şatlyk bilen diňledi. Oňaýsyz geçen gürründeşligi ýada salanymda, men onuň beýle bir gowy geçendigine ynamly däldim.

— Hatda asla islemedik wagtyňda-da, Hudaýyň tabşyryklaryna tabyn bolmak gerek — diýip, ol aýtdy.

— Hawa, biz tabyn bolmaly — diýip, men ylalaşdym. — Onuň netijesi bolsa, Hudaýyň elinde.

— Hut şeýle — diýip, ruhy çopan gülüp aýtdy. — Bu bolsa, seniň geçmişdäki durmuşyňdaky ýene bir adamy bagyşlamalydygyňy aňladýar.

Men gürrüňiň kim baradadygyna derrew düşündim we Hudaýa tabyn bolmalydygyny aýdanyma öküdim. Men howadan çagalykdaky gynaýjymyň porsy deminiň gelyänini duýdum diýen ýalydy. Men oturgyçdan böküp turup, ruhy çopan Loganyň iş otagyny ädimim bilen ölçäp başladym.

— Asla beýle etmerin — diýip, ahyrsoňy aýtdym. — Siz çynyňyzy aýdaňyzok gerek?

— Meniň gaty çynym, Joş.

— Ruhy çopan, bu mümkin däl.

— Hudaý bilen hemme zadam mümkindir.

Men ruhy çopan Logana, edil ol arkamdan pyçak sanjan ýaly edip seretdim.

— Ruhy çopan, men size ol hakda hemme zady gürrüň berdim. Onuň maňa ýyllar boýy eden zatlaryny siz bilýärsiňiz ahyry.

Mundan başga-da, menden soň näçe oglanjyklaryň we ýigitleriň onuň pidasy bolandygyny kim bilýär? Siz menden ony bagyşlamagy nädip sorap bilýärsiňiz? Ol dowzahda ýanar diýip umyt edýärin! Ony meniň özüm ol ýere ugradaryn!

Ruhy çopan peçde ýanyp duran oda seretdi.

— Bagyşlamak ony aklamagy ýa-da eden erbet işlerine gözüňi ýummagy aňlatmaýar, Joş. Bagyşlamak — özüňi geçmişiň zynjyrlaryndan boşatmakdyr. Bagyşlamak bilen sen mundan beýläk arkaýyn ýaşap bilersiň, ýiten jana bolsa, gutulyş almaga mümkinçilik berersiň.

„Siz menden
Ueýni

bagyşlamagy
nädip sorap
bilýärsiňiz?

Ol dowzahda
ýanar diýip
umyt edýärin!“

Menem oda seretdim.

— Eger mesihilik menden muny talap edýän bolsa, ruhy çopan, onda men onuň bilen aramy kesmeli boljaga meňzeýär. Iň gowy dünýäde bagyşlamagyň gerekdigini men bilýärim. Ýöne siz menden aşa köp zady talap edýärsiňiz. Men Ueýn Beýlini bagyşlap biljek däl.

— Men senden Ueýn Beýlini bagyşlamagy soramak, Joş.

— Ýöne Hudaý sorayar — diýip, men onuň sözünüň üstüni ýetirdim. Bu, has takygy, soragdy, özem gödek soragdy.

Ruhy çopan Logan dymdy. Men oňa seretdim. Gowy adam, ýöne meniň geçmişimi üýtgetmäge onuň güýji ýetmeýär. Juda giç boldy.

Pejiň içindäki odunlar jatyrdady, men bolsa, oňa däl-de, özüme:

— Hiç kim maňa düşünmeýär. Hiç kim — diýdim.

Ruhy çopan Logan maňa bir zat diýmek isleýän ýaly edip seretdi, ýöne beýle etmegiň deregine öz Mukaddes Kitabyna elini ýetirdi. Ol ardynjyrady-da, Täze Ähtden okap başlady: „Kelleçanak diýen ýere gelenlerinde, Ony we erbetlik edenleri, birini sag tarapynda,

beýlekisini çep tarapynda, haça çüýlediler. Isa bolsa: «Atam, olaryň günälerini geç, sebäbi näme edýänlerini özleri-de bilenok» — diýdi“.

Men onuň okap duran zadyny böldüm.

— Ueýn Beýli näme edýänini anyk bilýärdi.

— Isa-da — diýip, ruhy çopan Logan jogap berdi.

Başda Ueýniň nirede ýaşayanyny bilmek maňa başardar diýip umyt edenim ýadyma düşýär. Ýöne şeýle-de bolsa, oňa jaň edip anykladym. Gürrüň gysga boldy. Men diňe onuň ýanyna barjagymy aýtdym.

Ol Miçigan şatyndaky Jeksonda içgysgynç jaýda ýaşayan eken. Men gapyny kakanymda, ol gapyny açan wagtynda, onuň biziň öýümizdäkisi ýaly gowy tertipliligi saklamayandygyny gördüm. Jaýda çay bulgurjyklary-da, toty guşlaram ýokdy, meniň öňümde halys bolan we howsalaly garaýyşly çal saç adam durdy. Men derrew işe girişdim.

— Ueýn, sen maňa ýamanlyk etdiň. Kän erbetlik etdiň! Ýöne men Isa Mesihi Halasgärim hem Rebbim hökmünde kabul etdim. Indi men bu ýere... aýtmak... üçin geldim.

Meniň gowuja repetisiýa edip öwrenen sözlerim kellämden çykyp gitdi. Men içimden özüme güýç bermegini Hudaýdan haýyş etdim we aýtmaly bolan zatlarym üçin ssenariniň gerek dældigine düşündim. Men uludan demimi aldym.

— Ueýn, biziň hemmämizem günä etdik, şonuň üçin hiç kimem Hudaýyň ahlak standartyna laýyk bolmaýar. Biziň hemmämizem halas edilmä mätäç, şol sebäpden hem, men bu ýere saňa bilmesi gerek bolan zadyňy gürrüň bermek üçin geldim.

Ol maňa özüniň gyrpylmaýan solgun mawy gözleri bilen seretdi. Bir pursatyň içinde men munuň hakykat bolmazlygyny isledim, emma bu duranja hakykatdy, men muny oňa aýtmalydym:

— Mesih meniň üçin bolşy ýaly, seniň üçinem öldi, Ueýn.

Men gapynyň ýanyna baryp, çykmazymdan öňürti oňa tarap öwrüldim.

— Ýene bir zat, Ueýn. Indi hiç haçan ýekeje oglanjyga-da el degraýme. Ýogsam, şeýdeniňe ökünersiň.

Men ulag goýulýan ýere baryp, öz ulagyma mündüm. Men ulagy otlap durşuma özümden: „Şol duýgy nirede? Öz geçmişimdäki arwah

bilen duşuşanymdan soň özümiň duýmaly bolan göçgünli şatlyk nirede?“ — diýip soradym. Men awtoduralgadan çykyp, awto ýola tarap ugradym. Şol wagt meni bir zat gurşady. Ýüregim rahatlykdan, ozal hiç haçan duýup görmedik rahatlygymdan doldy. Men Hudaýyň tabşyrygyna tabyn bolup, öz duşmanymy bagyşladym, şol sebäpden hem, meni adaty bolmadyk, aýryp bolmajak, Mukaddes Kitabyň adam düşünjesinden ýokary diýip suratlandyryňan rahatlygy gurşady.

Men Batl-Krike gaýdyp gelyänçäm, ýol boýy ýagyş ýagdy diýen ýalydy.

Hepdäniň ortasynda men nobatdaky Mukaddes Kitap sapagyny geçmek üçin ruhy çopan Loganyň iş otagyna girenimde, ol meni:

— Men munda birden şeýle pikir etdim, Joş — diýen sözler bilen garşy aldy.

— Şeýlemi? Men bolsa, siz mydama pikir edýänsiňiz diýip pikir edýärdim — diýip, men jogap berdim. Ruhy çopan Logan ýylgyrды-da, stoluň başyndan turdy.

— Biz gezelenç edäýsek nädýär? Bu gün ajaýyp gün.

Giçki bahar wagtydy, şoňa görä-de, Miçiganyň oba ýerleri ýaşyl agaçlaryna we suratkeşiň çekýän suratyndaky ähli öwüşginli gür meýdan güllerine örtülendi.

— Martin Lýuteriň aýdan sözleri maňa ýaraýar — diýip, ruhy çopan biz onuň jaýynyň arkasyndaky tokaýyň içindäki ýoda bilen ýöräp barýarkak aýtdy.

— Ol: „Hudaý Hoş Habary diňe bir Mukaddes Kitabyň sahypalaryna däl-de, eýsem, agaçlara-da, güllere-de, bulutlara-da, ýyldyzlara-da ýazypdyr“ — diýipdir.

Men başymy atdym. Men ruhy çopan Loganyň düýbünden bu hakda pikir etmeýänini we meniň bilen bu hakda gürleşmek islemeýänini bilýärdim, ýöne dymdym.

— Sen haçan hem bolsa bir wagt Uiton uniwersiteti hakda eşidipdiňmi? — diýip, ol sözüni dowam etdirdi.

— Ýok. Ol nirede? — diýip, men jogap berdim.

— Çikagonyň şäher etegi. Ol ýerde Billi Grem okady.

— Billi Grem?

— Hawa, edil özi. Bu abraýly ynsanperwer mesihilik uniwersiteti. Saňa ol ýere okuwyňy geçirdip, şol ýerde bilim almagyňy dowam etdirmek gerek diýip pikir edýärin.

— Näme üçin?

— Sebäbi sen indiki ädimlere taýýar, Joş. Men saňa öz bilen zatlarymyň hemmesini öwretdim.

Men saklandym, ol hem, öwrüldi-de, maňa seretdi.

— Ruhy çopan Logan, uniwersitetiň haýsydyr bir mugallymynyň maňa siziňki ýaly şunça wagtyňy we ünsüni berjekdigini göz önüne getirmek kyn.

— Her neneň bolsa-da, Joş, meniň bilimim we ylymym şu ýere çenli ýaýylyp gidýär.

Ol ýöremegini dowam etdirdi, menem ýanynda ýöredim.

— Uitonda okamak aňsat däl. Sen köp hem tutanýerli meşgullanmaly bolarsyň, ýöne...

Ol öwürlip, özüniň ýumşak, makullaýjy ýylgyrşy bilen maňa seretdi.

— Sen bu ýumşuň hötdesinden gellersiň diýip pikir edýärin.

— Uiton maňa hukukçy kârine taýýarlanmaga kömek edermi?

— Sen näme bilen meşgullanmakçy bolsañda, Uiton saña üstünlik gazanmaga kömek eder. Adatça olar başga uniwersitetlerden talyp almaýarlar, ýöne men ol ýerdäki käbir adamlary tanaýaryn we olara seni çintgäp tekliplerin. Eger isleseñ, men birnäçe ýere jaň ederin, galanyňam görübereris.

— Hawa, jenap, gaty gowy bolardy.

Biz gezelenji dowam etdirdik. Men Hudaýyň agaçlara we töweregimdäki güllere, ýelek ýaly bulutlara we Miçiganyň mawy asmanyna ýazan Hoş Habaryna guwanyp, günüň süýji atyr ysyndan dem aldym.

1960-njy ýylyň güýzünde men Uiton uniwersitetiniň birinji kursuna girdim. Başda men özümi gaýykdan kölün içine başaşaklygyna taşlanan, özem ýüzüp bilmeýän adam ýaly duýdum. Mende diňe okuw hem iş üçin wagt bardy. Okuw birinji orundady, ýöne men ony günün ikinji böleginde ýerli orta mekdeplere kagyz hem wajyp dokumentleri eltip berýän ýarym stawka işim bilen utgaşdyrýardym.

Illinoýs ştatyndaky Uiton şäheri Çikagonyň şäher ýakalaryny birikdirýän demir ýollar bilen deň ikä bölünýärdi. Bir gün men öz ulagymda demirýol geçelgesiniň ýanynda saklanyp, geçip barýan otla garaşyp durdum. Şol gün paslyň bu döwri üçin ýylydy, şol sebäpden hem, men irkilipdirin. Birden gözlerimi açan wagtymda, yz tarapy görýän aýnada ýük ulagynyň golaýlaşyp gelyänini gördüm. Men ukламаýanyma göz ýetirmek üçin gözlerimi gyrpdym we kellämi silkdim. Ýük ulagy göni meniň ulagym tarapa iň ýokary tizlikde okdurylyp gelyärdi we onuň

saklanma niýetem ýokdy. Öňde eýýäm otly geçip durdy, meniňem gidere ýerim ýokdy, pikirlenere-de wagtym galmady diýen ýalydy. Ýük ulagy gelip, meniň „forduma“ uruldy, „ford“ pyrlandy-da, şlagbaumy döwdi. Ýük ulagy ýene meniň ulagyma uruldy, şeýdibem, men deňimden arlap geçip barýan otlynyň ýarym metr bärisine düşdüm. Ýene birnäçe santimetr süýşen bolsam, men ölerdim.

Ýöne urgy şeýle güýçli bolupdy welin, meniň boýnumdaky hem arkamdaky siňir damarlary ýolundy. Dört günlük intensiw terapiýadan soň men keselhanada ýene bir ýarym hepde ýatdym. Men ýekesiredim. Kakam meni görmäge ýekeje gezegem gelmedi. Lukmanlar sagalma prosesiniň haýal geçýändigini aýdyp, meni öýe ugratdylar. Ykbalyň oýny bilen meni kakan ýük ulagyň sürüjisi serhoş eken. Men tiz kömek ulagynda katalka daňlyp, Miçigan ştatyndaky Ýunion-Sitä gitdim. Göwnüme бүтін bakyýet geçen ýaly boldy. Ýanymda oturan feldşer gürlegen däl di. Men

kellämi saga-da, çepe-de öwrüp bilmeýärdim. Ähli zatdan beter hem men öýe barmagy asla islemeýärdim.

Tiz kömek ferma baranda, kakam bizi garşy almaga garaşyp durdy. Maňa şepagat uýasynyň garaşjakdygyny aýtdylar, emma şol gün ol gijä galdy. Meni diýseň haýran galdyran zat, kakam serhoş däldi.

Kakam sanitarlaryň yzy bilen ýöredi. Olar meni öz otagyma alyp bardylar, katalkadan krowada geçirdiler, krowada daňdylar-da, kellämiň dogry durandygyny, eýläk-beýläk hereket etmeýänine göz ýetirdiler. Sanitarlar kakama käbir görkezmeleri berip, öýden çykyp gitdiler. Soň men gidip barýan Tiz kömegiň sesini we kellämiň ýanynda wyzlaýan siňegiň sesini eşitdim. Soň meniň otagymyň gapysynyň aňyrsyndaky koridorda aýak sesleri eşidildi.

Men gözümiň gytagy bilen gapyda kakamyň göwresini çalaja gördüm. Ol ýene birazajyk durdy. Soň has gowrajyk görmek üçin gözlerimi ýumjardanymda, onuň aglaýanyny gördüm. Soň ol otagyň içinde, hiç zat diýmän,

yza-öňe ýöredi. Men başardygymdan gözlerim bilen ony yzarladym, ýöne beýle zor salma meni ýadatdy.

Birnäçe minut, belki-de, köpräk wagt geçendir. Men öz ýanymda kimdir biriniň duranyny duýdum. Gözlerimi açanymda bolsa, üstümde kakamyň duranyny gördüm. Ol entegem aglap durdy, şonuň üçin gözyaşlary meniň ýüzüme damdy. Ol gyryk, sandyraýan ses bilen menden:

— Men... ýaly atany...

Kakamyň

nädip... söýüp... bolar?

gözyaşlary

Meniň dilim tutuldy.

meniň ýüzüme

Kakam jogaba garaşmady.

damdy. „Men

Ol ýene otagyň içinde

ýaly atany

ýöredi. Bir-iki minutdan

nädip söýüp

soň ol meniň ýanyma

bolar?“

geldi-de:

— Garbanyşhana —

diýdi.

— Garbanyşhana?

— Batl-Krikdäki garbanyşhana.

— Hawa.

— Şonda sen maňa bir zat diýdiň. Sen meni söýýäniňi aýtdyň.

Men tolgundym.

— Hawa, kaka, bu hakykat.

Men birneme dymdym-da, soň karara geldim.

— Meniň seni nähili ýigrenenimi hem erbet görenimi saňa aýtmagym gerek däl, özüm hem bilýärsiň. Ýöne indi mende saňa bolan beýle duýgular ýok. Men käbir zatlary bildim, kaka, şol hem meniň durmuşymy üýtgetdi. Hudaý adama öwrüldi. Onuň ady Isa. Ol seniň bilen hem gatnaşykda bolmak isleýär.

Kakam dymdy, soň hem meniň gözümiň ýetäýjek ýerinden gitdi. Birnäçe wagtdan soň men onuň otagdan çykanyny eşitdim. Näçe wagtyň geçenini bilemok. Howa ýylydy, şol sebäpden hem, siňek entegem gulagymyň ýanynda wyzlaýardy. Kakam takmynan bir sagatdan soň otaga gaýdyp geldi. Ol krowadyň gyrasynda oturdy-da, maňa görmek aňsat bolar ýaly egildi. Onuň ýüzünden ýene gözýaş syrykdy. „Ol ýene näme üçin aglaýarka?“ — diýip, men haýran galdym.

— Oglum, eger Isa seni üýtgedişi ýaly meni-de üýtgedip bilse, onda menem Oňa iman etmek isleýärim — diýip, ol aýtdy.

Men krowatda oturjak boldum, ýöne hatda gymyldap hem bilmeýändigim ýadyma düşdi.

„Eger Isa seni
 üýtgedişi
 ýaly meni-
 de üýtgedip
 bilse, onda
 menem Oňa
 iman etmek
 isleýärin“.

— Kaka, saňa Ony öz
 durmuşyňa çagyrmak gerek.
 Oňa ýüregiňi aç we dogadileg et.

— Oglum, men dogadileg edip bilmeýärin.

— Oňa ýöne bir ýüregiň
 näme diýýän bolsa, şony aýt.

Kakam başyny atdy-da,
 ýönekeýje dogadileg etdi:

„Eý, Hudaý, eger Sen bar

bolsaň, eger Mesih Seniň Ogluň bolsa...
 hem, öz maşgalama eden zatlarymy bagyşlap
 bilseň...“. Ol az wagtlyk dymdy, uludan
 demini aldy we dowam etdirdi: „Eger oglumy
 üýtgedişiň ýaly, meni-de üýtgedip bilseň,
 onda öz Halasgärim hem Rebbim hökmünde
 özümi Saňa ynanyryn“.

Kakam Hudaýa dogadileg edip otyrka, gözlerim
 ýaşdan doldy, şonuň üçin ony açyk görüp
 bilmedim, ýöne sesini welin, anyk eşitdim.
 Meniň ýüzümden gözýaş akdy, ýöne ony
 süpürmek üçin elimi gymyldadyp bilmeýärdim.
 Göwnüme men kakama ýüzülyň basseýniň
 düýbünden seredýän ýaly boldy. Kakam dileg
 edip bolandan soň, meniň çagalykda arzuw
 eden zadymy edip, gözlerimdäki ýaşy süpürdi.

Men Mesihi kabul edenimden soň, özümde üýtgeşmeleriň bolup geçmegine bir ýyl gerek boldy. Kakam Mesihi kabul edende bolsa, ol şobada üýtgedi. Edil onuň içine biri girip, çyrany ýakyp, şobada-da garaňky otagy ýagtyldan ýaly boldy. Şondan soň ol alkogolly içgä ýekeje gezek elini degirdi, onda-da, ony dodagyna çenli ýetirdi, ýöne ýekeje owurt hem içmedi.

Biziň kiçijik şäherçämiziň we onuň töweregindäki sebitleriň köp ýaşajýylary kakamyň Mesihe iman edenini bilip we onuň güýçli üýtgänini görüp, olaram Isany Halasgär hem Reb hökmünde kabul etdiler. Kakam „Anonim arakhorlar“ jemgyýetiniň işjeň agzasy boldy, şeýle hem, Injili tussaglara wagyz etmek we öz durmuşynyň nähili üýtgänini gürrüň bermek üçin bütin şatýň türmelerine aýlandy. Ejemem şol günlere çenli ýaşan bolsady!

On dört aýdan soň kakam öldi. Onuň aşgazanynyň uly bölegini aýyrdylar, bagry bolsa, otuz ýyllyk arakhorlugyň netijesinde gowy zaýalanypdyr.

Men özümi hiç haçan beýle ýalňyz duýmandym. Şol bir wagtyň özünde-de durmuşym täze mana eýe boldy we täze ugra gönükdü. Men Uiton uniwersitetini tamamlap, Kaliforniýadaky Talbot teologiki hünär okuwyna girdim. Soň bolsa, hoşhabarçy bolma höwesimiň bardygyny, onda-da diňe bir Injili wagyz etmän, eýsem, mesihilik ynamyny gorama islegini-de duýdum. Men köp zatda özümi bu iş üçin gabat gelmeýän hasaplaýardym, ýöne „kim Mesihde bolsa, sonuň täze ýaradylyşdygyna-da, könäniň geçip, indi hemme zadyň täzelenendigine-de“ düşünyärdim. Häzire çenli-de hereket edip gelyän „Mesihiniň adynyň hatyrasyna haçly ýöriş“ hereketi (uniwersitet şäherçesiniň territoriýasynda talyplar üçin niýetlenilen mesihilik gullugy) maňa öz çagyryşymy amala aşyrmak üçin zerur bolan zatlaryň hemmesini berdi we öz hataryna meni-de goşdy.

1976-njy ýylyň iýunynda men özümiň Isa, Mukaddes Kitaba we Isanyň ölümden direlmesine iman etmämiň sebäpleri — talyp wagtlarymda bu zatlaryň hemmesiniň hakykatdygyna meni ynandyran faktlar hakda ýazmaga oturdym. Men kyrk sekiz sagadyň dowamynda saklanman diýen ýaly

ýazdym. Dokuz aýdan soň bolsa, özümiň „Ýöne bir agaç ussasy däl“ atly kitabymyň ilkinji ekzemplýaryny elimde tutup gördüm.

Ondan bäri ýyllar geçdi. Şu güne çenli men 118 ýurtda bolup, ol ýerlerde 10 milliondan gowrak ýaşlara Injili wagyz etdim. Meniň awtorlygym we bilelikdäki awtorlygym astynda 115 kitap çykdy. Men ýigrimi dört müňden köpräk gezek müňden gowrak uniwersitet şäherçelerinde çykyş etdim.

Şahsy durmuşym hakda aýtsam, Hudaý maňa Dotti atly adaty bolmadyk aýaly berdi. Biz onuň bilen dört sany ajaýyp çagany ulaltdyk, häzir bolsa, biziň agtyklarymyz meniň üçin ullakan ak pata bolup durýar.

Hudaýyň merhemeti bilen men бүтін dünýäde işjeň gulluk etmegimi dowam etdirýarin. Şeýle-de bolsa, üstünliklerimiň hemmesi bilelikde, şowsuzlyklarymyň ýerini dolduryp bilmeýär. Hut şowsuzlyklarym hem, işim we durmuşym üçin güýçli itergi bolup hyzmat etdi.

Men ýigrimi ýaşda Mesihi kabul edenimde, diýseň özüme ynamly bolmadyk ýigitdim.

Ýygnakda mydama biziň öz ukyplarymyz hem zehinlerimiz bilen Özüne hyzmat etmegimizi Hudaýyň isleýändigigi aýdylýardy. Men bolsa, beýle zat özümde ýok, şol sebäpden hem, mende Oňa teklipler edip ýaly hiç zadymam ýok diýip hasap edýärdim, bu bolsa meni diýseň

Men Mesihi	basmarlaýardy. Mende
kabul edenimde,	çagalykdan galan ruhy
Hudaýa teklipler	şikeslerim hem ýara
eder ýaly hiç	yzlarym bardy. Meniň
zadymam ýokdy.	häsiýetim gaty erbetdi.
	Mende inlisçäni dogry
	gürlemekde mesele
	bardy, üstesine-de,
	tolgunan wagtymda sakawlabam başlaýardym,
	mundan bolsa, diýseň utanýardym.

Ýöne bir gün men Hudaýdan öz göwnüçökgünligimi we başdan geçiren zatlarymyň hemmesini Öz şöhraty üçin ulanmagyny haýyş etdim. Men Ondan ejizligimi Öz güýjüni aýan etmek üçin ulanmagyny soradym. Ol hut şunuň ýaly hem etdi. Ol kemçiligimi, göwnüçökgünligimi, ýürek ýaralarymy — Joş Makdauelliň durmuşy nämeden ybarat bolan bolsa, şolaryň hemmesini alyp, olary Öz şöhraty hem hormaty üçin ulanandygyna men

ynanýaryn. Ähli şöhrat Onuňkydyr, diňe Onuňkydyr, sebäbi Onsuz men hiç zatdyryn

Siz babatda näme, dostum? Belki, siziň geçmişiňiz ajaýyp bolandyr. Belki-de, durmuşyňyz birwagtlarky meniň durmuşym ýaly abadançylyksyz bolup, size köp agyrylary getirendir. Belki, sizi şübheler, birwagtlar meni gynaýsy ýaly, gynaýandyr. Siziň geçmişiňiz nähili bolan bolsa-da, siz Hudaýa, biziň söýýän Atamyza gelip bilersiňiz. Oňa tarap barýan ýol bolsa, diňe ýekeje bolup, Onuň Ogly Isa Mesihiň üstünden geçýär. Ýohannanyň Hoş Habarynda, 14:6-da Isa: „Ýol, hakykat we ýaşayş Mendirin, Mensiz hiç kim Atanyň ýanyna baryp bilmez“ — diýýär.

Isa — bu ebedi ýaşayşa barýan gapydyr. Adamlaryň aglaba bölegi heläkçilige alyp barýan giň hem aňsat ýoldan gidýär. Ebedi ýaşayşa barýan dar hem kyn ýoly az adam saýlaýar. Siz kim bolsaňyz-da, näme edýän bolsaňyz-da, durmuşyňyz nähili bolsa-da, Hudaýyň sizi şol dar ýolda Özüne goşulmaga çagyryandygyna söýgim hem ynamlylygym bilen söz berýärin. Aýanlyk 3:20-de Isa: „Ine, men işikde duryn, gapyny kakýaryn. Sesimi eşidip, gapyny açanyň öýüne girerin. Men onuň bilen, ol hem Meniň bilen bir saçak

başynda tagam iýer“ — diýýär. Näme üçin sizem, edil meniň kakamyň köp ýyllar mundan ozal: „Isa, eger oglumy üýtgedişiň ýaly,

Hudaý kemçiligimi,	meni-de üýtgedip
göwnüçökgünligimi,	bilseň, onda öz
ýürek ýaralarymy —	Halasgärim hem
meniň durmuşym	Rebbim hökmünde
nämeden ybarat	özümi saňa
bolan bolsa, şolaryň	ynanýaryn“ —
hemmesini alyp,	diýip, Hudaýa doga
olary Öz şöhratyna	edişi ýaly, doga
hem hormatyna	etmeli dälmişiňiz?
öwürdi.	Edil şu wagt
	Hudaýa şol dogany
	edersiňizmi? Öz
	durmuşyňyzy
	Reb Isa Mesihe
	ynanarsyňyzmy?

Ol, hakykatdan hem, siziň bilen gatnaşyk saklamak isleýär.

„Gökdäki Atam, men özümiň günälidigimi boýun alýaryn we günälerimiň meni Senden aýra salýandygyny bilýärim. Ýöne Seniň meni söýýändigine ynanýaryn. Isanyň Golgotadaky haçda meniň üçin ölendigine ynanýaryn. Men öz ýüregimi Saňa açýaryn. Men eden günälerime toba edýärim we Isadan ýüregime

girip, meniň Rebbim hem Halasgärim bolmagyny haýyş edýärim. Isa Mesihiň ady bilen. Omyň“.

www.josh.org saýtyna girseňiz, ol ýerde makalalary, ara alyp maslahatlaşmak üçin gollanmalary, wideolary, taglymatlary we size Hudaýyň söýgüsi hakda köpräk bilmäge kömek etjek başga resurslary hem taparsyňyz.

Mazmuny

1-NJI BAP	3
2-NJI BAP	13
3-NJI BAP	18
4-NJI BAP	25
5-NJI BAP	34
6-NJY BAP.....	38
7-NJI BAP	44
8-NJI BAP	55
9-NJY BAP.....	61
10-NJY BAP	66
11-NJI BAP	70
12-NJI BAP	79
13-NJI BAP	85

Bütün mesihilik dünyasında meşhur
bolan hoşhabarçy hem ýazyjy Joş
Makdauelliň türkmen dilinde ilkinji
gezek çap edilen kitaby mesihilere
gyzykly bolşy ýaly, mesihi dällere-de,
onuň işlerini öňden bári hormatlap
gelyänlere bolşy ýaly, onuň gullugy
bilen ýaňy tanyşýanlara-da gyzykly
bolar. Bu täsir galdyryjy kitap
ondaky ýagdaýlara meňzeş wakalary
başdan geçirenleri ruhlandyrmakda
kömek etmäge ukyplydyr we öz
imanynda has-da berkemek, şeýle-de
Hudaýa we Onuň adaty bolmadyk
merhemetine öňküden-de ýakyndan
akyl ýetirmek üçin awtoryň beýleki
kitaplaryna bolan isleg köplerde
hökman dörär.